

הַמָּאֹר הַגָּדוֹל

סְפֻרִים עַל הָרֵב עֹבְדֵי יוֹסֵף זצ"ל



החיל העור

מלחמת יום כפור היתה מלחמה קשה לישראל. בימים הראשונים של המלחמה, שנפתחה בהפתעה מצד המצרים, ספגו כוחות צה"ל אבדות קשות. למעלה מאלפים חיילים נפלו בקרבות, ואלפים נוספים נפצעו. בחסדי שמים התאוששו כוחותינו במהירות יחסית, והצליחו לבלם את התקדמותם של המצרים. ולא זו בלבד, אלא שאף השיבו מלחמה שערה ופתחו בקרבות התקפה. לבו של מרן, שכהן באותם ימים כ'ראשון לציון' וכרב הראשי לישראל, נקרע לגזרים. במקביל לבקוריו המסכנים בחזית, בקר מרן את פצועי המלחמה בבתי החולים. הוא עבר ממטה למטה, ברח ועודד, חזק והרעיף טל תנחומים על הפצועים ועל משפחותיהם. הספור הבא ארע כאשר מרן הגיע אל מטתו של חיל, שלהערכת הרופאים אבד בקרב את מאור עיניו. החיל הפצוע שכב במטתו, מדכא ומיסר, ודמעות כמים זלגו מעיניו החבושות, בידיעו כי לא יראה יותר את אור השמש, את פניהם הצוחקות של ילדיו...

מרן הגיע למטתו של החיל ונסה לנחמו, אולם לפתע פרץ בעצמו בבכי מר. לבו הרחום לא יכול היה לסבל את מצבו של החיל המיסר. הוא בקש כסא, התישב והליט את פניו בידי. אכן, לימים עוד יבכה מרן על גזרת גיוסם של בחוריו הישיבות, המחזיקים את הצבא בתלמוד תורתם, ויתבטא כי הדבר כואב לו יותר מפטירת בנו, אולם אין זה סותר לתחושת הכאב העולה נכח פציעתם של חילים יהודים...

כאשר נרגע מרן מעט, חזק את עצמו, הניח ידיו על ראשו של הפצוע, ובעוד דמעותיו מתערבות בדמעותיו של הפצוע, ברכו באריכות שה' ישיב לו את מאור עיניו. היה זה הבקור האחרון לאותו יום. מרן, פשוט לא היה מסגל להמשיך בבקוריו אצל פצועים נוספים. רק למחרת שב והמשיך במסע הבקורים. שבועות מספר חלפו, ומרן הגיע לבית החולים, לבקר פצועים נוספים. והנה, הוא פוגש במסדרון בית החולים את הרופא שהתלזה אליו במסע הבקורים הקודם.

"זכורני, שבפעם הקודמת, כאשר הרב בקר את אחד החילים הפצועים, שאבד את מאור עיניו בקרב, הכאיב הדבר מאד לכבודו..." אמר הפרופסור. "נכון", עלתה עזית של כאב על פניו של מרן.

"ובכן", הכריז הרופא בקול חגיגי, "אני שמח לבשר לרב, כי ברכתו התקימה! הצלחנו להציל את מאור עיניו של החיל! הוא שוב לראות!" קשה לתאר את התרגשותו של מרן באותם רגעים. "המלאך רפאל עומד לצדכם!" קרא בקול רועד מהתרגשות, ובמשך רגעים ארוכים עוד העתיר ברכות חמות על ראשו של הפרופסור...

נאמנותו של מרן לעמו

השנה היא שנת תש"ח. רוחות מלחמה מנשבות באויר. מדינת ישראל קמה זה עתה, וסובביה-אויביה, מדינות ערב, אינן רואות זאת בעין יפה, בלשון המעטה. צעירים רבים ממדינות ערב נהרו לארץ ישראל, להלחם באויב הציוני, ואלו שנשארו מאחור תמכו בהם. גם במצרים התנהלה פעילות ערה, לטובת מלחמת הג'יהאד. פעילים מצריים עברו בשוקים וברחובות והתרימו אנשים לטובת ממון פעילות טרור בארץ ישראל.

באחד הימים המתוחים הללו, נסע מרן ברכבת החשמלית העליונה של קהיר, והנה נגשו אליו שני פעילים, ובפיהם דרישה: "נא לתרם לטובת המאבק באויב הציוני!"

בתחילה נסה מרן להתעלם מן הבקשה, אולם המצרי חזר בשנית על בקשתו. "נא לתרם למאבק הקדוש!" הכריז. מרן נסה לשקע בספר שבידיו, אולם הפעיל המסלמי שוב על בקשתו בשלישית, והפעם בקול רם יותר. מכיון שהבין מרן כי לא יוכל יותר להתעלם, נענה ואמר: "אינני תורם! אתם פועלים למען מלחמה, ואני בעד שלום!" המסלמי לא ותר. "אתה חייב לתרם!" אמר. "אם כן" נענה מרן, "הכנס את היד לכיס שלי, ותקח מה שתמצא שם..." עמד מרן על שלו בגבורה.

מהומה התחוללה. יושבי הקרון זהו את תגובתו של מרן כתמיכה באויב הציוני. "הוא תומך ביאחוד!" סננו מבין שניהם, "הוא בוגד במולדת!" קראו בקול. הפרטיסן, שהיה על הרכבת, בקש להרגיע את הרוחות. הוא הוציא כמה פרוטות מכיסו, תקע בידיו של הפעיל ואמר: "הנה, קח! זה בשבילך!" אך מרן טרח להבהיר: "אני לא נתתי! אתה נתת!"

המהומה ששקטה לרגע, התפרצה בִּיתר עז. בתחנה הקרובה אחזו כמה מן הנוסעים במרן, והוליכו אותו אל תחנת המשטרה הקרובה. מרן היה קרוב להעצר...

אולם הקדוש ברוך הוא נתן את חנו בעיני קצין המשטרה. הוא גער בהמון, על שהעזו להוביל כך את רב הקהלה היהודית לחקירה, ולאחר מכן פנה למרן ושאל: "אמר נא לי, מדוע לא פתרת את כל הענין במתן כמה פרוטות כתרומה?"

וכך השיבו מרן, בחכמתו: "הלא אבי ואמי, אחי ואחיותי, נמצאים בארץ ישראל! האם נאה ונאה שאתן מכספי כדי לפגע בהם?!"
ואכן, התשובה המחכמת התקבלה על לב הקצין. הוא השתכנע באפן סופי כי מרן אינו תומך באויב הציוני, ופטר את מרן לשלום...

האברהם הצעיר שהרשים את הגרי"ז

את ספרו הראשון, 'ביע אמר', הוציא מרן לאור בעודו אברהם צעיר. אמנם, גאונותו נכרה היטב מבין התשובות שבספר, והערצה עצומה רחשו לו אברכי ירושלים שהפירוהו. אולם, באותם ימים, היו בירושלים רבים שלא הפירו את מרן ואת גדלותו.

באחד הימים שלאחר הוצאת הספר, צעד מרן ברחובה של עיר, והנה הבחין בדמותו של הגאון רבי יצחק זאב סולוביצ'יק מבריסק, כשהוא צועד מולו. מרן הפיר את הגרי"ז מבריסק, ורחש לו הערכה רבה. הוא הוציא מתחת כנף מעילו את ספרו החדש, ומהר לכבד בו את הגאון האשכנזי. הרב מבריסק קבל את הספר בתודה.

חלפו עוד כמה ימים, ומרן עלה אל ביתו של הגאון רבי בעריש וידנפלד, הגאון מטשעבין, שהיה עמו בקשרי ידידות, על מנת לכבדו בספרו החדש. הגאון מטשעבין קבל את מרן במאור פנים. הוא שש על ספר הבכורים של מרן, ועין בו בהתפעלות. ואז פתח וספר למרן את העבדה הבאה: "אמש בקר במעוני הרב מבריסק. ומה אמר לי? שאברהם ספרדי, בשם עובדיה יוסף, נתן לו את ספרו..."

וְכָה אָמַר לִי הָרֵב מִבְּרִיסק: 'הַשְׁתוּמַמְתִּי לְרֹאוֹת, כֹּל כֹּה הָרֵב בְּקִיאוֹת וְעִיּוֹ, שֶׁנִּכְתְּבוּ עַל יְדֵי אַבְרָהָם צְעִיר'... "חֲתַם הַגָּאוֹן מִטְשַׁעֲבִין אֶת דְּבָרָיו הַנּוֹגְשִׁים. וְאִכּוֹ, כָּל שֶׁהִלְכָה שְׁמִשּׁוֹ שֶׁל מֶרֶן וְהַאִירָה בְּעוֹלָם, כֹּה גְבִירָה הַהֶעֱרָצָה כְּלָפִיו, גַּם בְּקֶרֶב גְּדוּלֵי גְאוּנֵי הַדּוֹר.

הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן אוֹיֶעֱרֶבֶה, שֶׁקִּבֵּל אֶת סִפְרוֹ שֶׁל מֶרֶן - 'יָבִיעַ אִמְרִי', הָיָה אַחֲזֵז הַתְּפַעֲלוֹת נֶכַח גְּאוּנוֹתָיו וּבְקִיאוֹתָיו. וְאֶת רִשְׁמֵיו הַבִּיעַ בְּאַגְרֵת שֶׁשָּׁלַח לְמֶרֶן, בֶּה כְּתַב כֹּה: "הִנְנִי לְהוֹדִיעָה, שֶׁקִּבֵּלְתִּי אֶת סִפְרוֹ בְּעֶרֶב חֹג הַסִּכּוֹת תַּשְׁט"ו, עֲבַרְתִּי עַל כְּמָה תְּשׁוּבוֹת וְעִמְדָתִי כְּמִשְׁתוֹמֵם עַל הַיִּשְׁרוֹת וְהַבְּקִיאוֹת הַעֲצוּמָה. סִפֵּר זֶה הֵבִיא לִי אֶת שְׁמַחַת הַחֹג, וְאִף שֶׁכְּבוֹד תּוֹרָתוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַסְכֵּמְתִּי, הִנְנִי מְרַגֵּשׁ חוֹבָה לְעֲצָמִי לֹאמֹר, כִּי לֹא רָאִיתִי בְּזִמְנֵי הָאֲחֵרוֹן סִפֵּר כְּזֶה..."

וְלִנּוּ נֹתֵר רַק לַחֲשֹׁב, כִּי אִם זוֹ הִיְתָה הָעֵרֶכְתָּם שֶׁל גְּדוּלֵי הַדּוֹר לְמֶרֶן בְּצַעֲרֵירוֹתָיו, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה הָעֵרִיכוּהוּ כְּאִשֶּׁר זָרְחָה שְׁמִשּׁוֹ בְּעוֹלָם כָּלֹ...

מִדּוּעַ כָּאֲבוֹ רִגְלָיו שֶׁל הָאִישׁ?

כְּאִשֶּׁר הָיָה מֶרֶן יָלֵד קֶטָן, הָיוּ תְּקוּפוֹת בֶּהֶן סָבְלוּ הוּא וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ מַעֲנֵי וּמַחֲסוֹר. בְּתְקוּפוֹת אֵלּוּ, הָיוּ יִשְׁנִים לֹא פַעַם בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה כְּשֶׁבִטְנָם מִקְרָקֶרֶת מִרְעֵב. וְלַעֲתִים הִתְהַלְכוּ גַם בְּבִגְדִים יִשְׁנִים וּבִנְעָלִים קְרוּעוֹת. קִשָּׁה יוֹתֵר הָיָה מֵצִבּוֹ שֶׁל עוֹבְדֵי הַקֶּטָן. בְּעוֹד אָחִיו וְאִחִיוֹתָיו נִהְנוּ מִדֵּי פַעַם מִדְּמֵי כִּסִּי, הָיָה עוֹבְדֵי הַקֶּטָן שׁוֹמֵר בְּתוֹךְ פְּחִית קִטְנָה אֶת הַפְּרוּטוֹת שֶׁקִּבֵּל, כְּשֶׁחֲלוּם מְתוֹק מִמֶּלֶא אֶת מֶחוֹ, לְהַדְפִּיס בְּכֶסֶף שֵׁיִצְטָבֵר בַּקָּפָה אֶת מַחְבְּרַת חֲדוּשָׁיו...

עֲשֻׁרוֹת שָׁנִים עָבְרוּ וְחִלְפוּ, מֶרֶן קָיָם אֶת הַתּוֹרָה מַעֲנֵי וּמִדְחֵק, וְלִיָּמִים זָכָה גַם לְקִיָּמָה מַעֲשֵׂר. בְּיוֹם מִן הַיָּמִים, כְּאִשֶּׁר מֶרֶן הָיָה בְּשִׂיא תַּפְאֲרָתוֹ וּגְדֻלָּתוֹ, הִגִּיעַ אֶל בֵּיתוֹ אָדָם מִבְּגֵר וּבִקֵּשׁ לְהִתְקַבֵּל אֶצֶל הָרֵב.

הַכֵּס הָאִישׁ אֶל חֲדָרוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְסִפֵּר בְּדַמְעוֹת: "רַבֵּנוּ! אֲנִי סוֹבֵל מִכָּאֲבֵי רִגְלַיִם נוֹרָאִים! עֲבַרְתִּי טְפוּלִים אֶצֶל טוֹבֵי הָרוֹפְאִים וְהַמְּמָחִים, אוּלָם הַכָּאֲבִים לֹא נִעְלְמוּ. וְלֹא זֹאת בַּלְבָּד, אֲלֵא שֶׁהֵם אִף הִתְחַזְּקוּ. רַבֵּנוּ! הַכָּאֲבִים הִלְלוּ מְלִיִּים אוֹתִי כְּבֵר בְּמִשְׁךְ שָׁנִים. אֵינִי יָכוֹל עוֹד. אֲנֵא, רַבִּי, בְּרַכְנִי!"

עוית של כאב חלפה על פניו של מֶרֶן, והוא אמר: "לדעתי, הפאבים הללו באו עליך כעונש, על שפגעת באדם כלשהו וזלזלת בכבודו..."

האיש נסה להזכר. במשך דקות ארוכות סקר במחו את יחסיו במהלך השנים עם כל מכריו, ולבסוף נענה ואמר: "לא, רבי. אינני זוכר שפגעתי במישהו. אני אדם נוח, בדרך כלל".

"בכל זאת, נסה נא להזכר..." דחק בו מֶרֶן.

האיש שקע בשתיקה, ולפתע התנער. "נזכרתי בדבר מה. בהיותי ילד, היה בכתנתו ילד, שהתהלך כשנעליו קרועות. אני נזכר, אני הייתי בין הילדים שלעגו לו, באפן קבוע..."

"אם כן, חפש את הילד ההוא ובקש ממנו מחילה!" אמר מֶרֶן.

"אבל, כיצד אמצא אותו?" קונן האיש, "הלא אינני זוכר מאומה, מלבד העבדה ששמו היה 'יוסף'..."

ואז הנחית מֶרֶן את הפצצה. "אני הוא אותו יוסף!" קרא, "ואני מוחל לך מחילה גמורה..."

דממה השתררה, ולאחריה השתרע האיש לרגלי מֶרֶן ובקש את מחילתו. מֶרֶן, כמובן, שב והודיעו כי הוא מוחל לו, ולאחר מכן העניק לו את ברכתו. ואכן, כעבר תקופה קצרה חלפו כאבי הרגלים לבלי שוב...

"עזב, אל תפריע!"

התמדתו הגדולה של מֶרֶן והשתקעותו בתורה, ידועה ומפורסמת. בני הבית ידעו, כי כאשר מֶרֶן שקוע בלמוד התורה הקדושה, אפילו טרקטור רעשני במיוחד לא יצליח להפריענו מלמודו.

יכלת זו נרכשה בידי מֶרֶן במשך שנים רבות, בעמל וביזע רב. עם חלף השנים סגל מֶרֶן לעצמו יכלת נדירה, לצלל בים התלמוד וההלכה מבלי לחוש כלל בנעשה מסביבו.

המעשה הבא ארע שנים ספורות קדם פטירתו של מֶרֶן. ראש הממשלה באותם ימים, מר בנימין נתניהו, הביע את רצונו בפני יושב ראש תנועת ש"ס, לפקד את מעונו של מֶרֶן ולשוחח עמו על עניני השעה. יושב ראש התנועה העלה את הבקשה בפני מֶרֶן, ומֶרֶן נעתר ברצון. מאותו רגע החלו סדורי

אֲבִטָחָה קִפְדָּנִיִּים. אֲנֹשִׁי הַשֶּׁבֶ"כ סָרְקוּ אֶת סְבִיבוֹת הַבֵּית, הָעֵמִידוֹ סוֹכְנִים סְמוּיִים בְּפָנוֹת הָרְחוֹב, וּבָאֵי הַבֵּינָן עָבְרוּ בְּדִיקוֹת קִפְדָּנִיּוֹת.

בְּשָׁעָה הַיְעוּדָה הַגִּיעָה פְּמִלִּית רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה אֶל הַבֵּית בְּרָחוֹב הַקֶּבֶל. מִחֲסוּמִים הֵצְבוּ בְּאֶזְרוֹ, וְהַשִּׁירָה הַמְּמַשְׁלֵתִית נִעְצְרָה בְּסִמּוּךְ לַבֵּית. הַתְּרַגְּשׁוֹת קָלָה אַחֲזָה בְּדִירֵי הַבֵּינָן. בְּכָל זֹאת, רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה הַמְּגִיעַ לְבַקֵּר אִינוּ מַחֲזָה שְׂרֹאִים בְּכָל יוֹם. גַּם בְּנֵי בֵיתוֹ שֶׁל מֶרֶן הַתְּכּוֹנְנוֹ כִּיאוֹת לְבַקּוּרוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה. אוֹלָם מֶרֶן עֲצָמוֹ הָיָה שְׂקוּעַ בְּלִמּוּדוֹ, בְּרָגַע וּבִמְנוּחָה, כְּכָל יוֹם וְכָכָל שָׁעָה.

עַל שִׁלְחָנוֹ נִעְרְמוּ מֵאוֹת סְפָרִים, וְהוּא צָלַל בַּיָּם הַהִלָּכָה, מַעֲיִן וְכוֹתֵב, מִקְּשָׁה וּמִתְרַץ...

וְהִנֵּה, נִכְנָס רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה אֶל הַחֹדֶר. הוּא הָיָה מְקַיֵּץ בְּעִשְׂרוֹת עוֹזְרִים, מְלִיִּים וְצִלְמִים נִרְגָּשִׁים שֶׁהִנְצִיחוּ אֶת הַמַּעֲמָד, שׁוֹב וְשׁוֹב, וְלִצְדוֹ נִצַּב יוֹשֵׁב רֹאשׁ הַתְּנוּעָה.

רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה נִעְמַד עַל מְקוֹמוֹ אַחוּז תְּדַהֲמָה. מֶרֶן הָיָה שְׂקוּעַ בְּלִמּוּדוֹ, וְלֹא חָשׁ כָּלֵל בְּהִכְנָסוֹ אֶל הַחֹדֶר. בְּמִשְׁךָ כַּמָּה רְגָעִים עָמַד כֹּה רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה, וּמֶרֶן שְׂקוּעַ בְּתִלְמוּדוֹ, אִינוּ שָׁם לֵב כָּלֵל לְמִתְרַחֵשׁ סְבִיבוֹ. בְּשִׁלְבַּת מִסִּים, כְּאִשֶּׁר בִּקֵּשׁ יוֹשֵׁב רֹאשׁ הַתְּנוּעָה לְגַעַת בְּזִרְעוֹ שֶׁל מֶרֶן וּלְהַעִיר אֶת תְּשׁוּמַת לְבוֹ, הָיָה זֶה רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה שֶׁמִּנֵּעַ זֹאת בְּעֵדוֹ.

"עֲזֹב, אֵלִי, אֵל תִּפְרִיעַ! דְּבַר כֵּזֶה לֹא רוֹאִים בְּכָל יוֹם", לִחֵשׁ בְּהִתְפַּעְלוּת... רַק כְּחִלְף רְגָעִים אֲרָכִים, הָרִים מֶרֶן אֶת רֹאשׁוֹ, הִבְחִין בְּאוֹרֵם הַנִּכְבָּד וּבִרְךָ אוֹתוֹ לְשִׁלּוֹם בְּחִמִּימוֹת.

הַבִּקּוּר הַסֵּתִים כְּעֵבֶר זְמַן קָצֵר, אֶךְ הָרָשָׁם שְׁנוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְקִדּוּשׁ הַשֵּׁם הַגָּדוֹל שֶׁנִּעְשָׂה בְּמַהֲלָכוֹ, הִדְהִד עוֹד זְמַן רַב בְּאַמְצֵי הַתְּקִשְׁרֹת...

לִזְכוֹת לִילָד בְּגִיל שָׁשִׁים!

בְּנֵי הַזּוּג לִוִּי צָפוּ לִישׁוּעָה בְּמִשְׁךָ עֶשְׂרוֹת שָׁנִים. הֵם חִיוּ בְּאִשֶּׁר, אוֹלָם לֹא זָכוּ לִילָדִים. תְּפִלוֹת רַבּוֹת שֶׁכָּפוּ בְּנֵי הַזּוּג, הֵם עָלוּ לְקִבְרוֹת צַדִּיקִים, נִתְּנוּ צִדְקָה וְהִרְבּוּ בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אוֹלָם דּוֹמָה הָיָה כִּי שַׁעֲרֵי שְׁמַיִם נִנְעָלוּ בְּפִנְיָהֶם.

"הקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתם של צדיקים", חזרו ועודדו את עצמם, גם האבות הקדושים המתינו עשרות שנים עד שזכו לילדים מהקב"ה..."
אולם ככל שחלפו השנים, הלך היאוש וכרסם בלבם של בני הזוג.
השנים חלפו בזו אחר זו, והאשה חצתה כבר את גיל הששים. בגיל הזה, בדרך כלל הקב"ה לא נותן ילדים. וכאשר מדבר בילד ראשון, הדבר בלתי אפשרי...

אולם אז הציע אחד מידידיהם של בני הזוג, כי יעלו אל ביתו של מרן בירושלים ויקבלו את ברכתו. "אולי דרך מרן תבוא וישועתכם", הציע הידיד.
לא קל היה לו לשכנע אותם לעשות זאת. בכל זאת, בגיל כזה, מדבר בנס של ממש...

אולם בסופו של דבר השתכנעו בני הזוג. הם עלו לירושלים, ונכנסו אל חדרו של מרן. הדמעות שפרצו מעיניה של האשה, יכלו למלא ברכה... כל הסבל והיגון שהיה מנת חלקה בארבעים השנים האחרונות, התנקז בחדרו של מרן לבכי גדול וממושך.

היא לא בכתה לבדה. מרן בכה עמה בדמעות שליש. ואז, לפתע, הזדקף והכריז: "אני מבטיח לך, שיהיו לך ילדים! אני מבטיח לך!"
האשה היתה המומה. היא צפתה לברכה, לעידוד. אולם להבטחה?! היא היתה המומה מעצם העבדה, כי מרן מבטיח הבטחה שקזז, על אחת כמה וכמה כשמדבר בה עצמה...

מרן נגש אל הארון, נטל מעט ממרקחת האתרוג, עליו ברח בסכות, מסר את המרקחת לאשה, הורה לה לאכל ממנה, כסגלה לילדים, וברכה שתזכה לחבק בן זכר.

בני הזוג יצאו מן הבית מבלבלים והמומים. התקוה החלה לפעם מחדש בלבם.

ואכן, הנס התרחש. כעבר שנה, בגיל ששים ואחת, נתן הקב"ה לבני הזוג בן זכר, בריא ושלם, בדיוק כהבטחתו של מרן!

"גש אל הברז, ורחץ את ידיך במים חמים..."

רגישותו של מֶרֶן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד הִיְתָה יְדוּעָה בְּקֶרֶב כָּל מְקַרְבָּיו. פְּעָמִים רַבּוֹת רָאוּ אֶת מֶרֶן יוֹשֵׁב וּבוֹכָה בְּצַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לְאַחַר שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו אָדָם וְסִפֵּר לוֹ אֶת צָרָתוֹ.

מִזְכִּירוֹ שֶׁל מֶרֶן, ר' צִבִּי חֶקֶק, אָמַר כִּי מֶרֶן אָמַר לוֹ פְּעַם, שֶׁלְּפָעָמִים כּוֹאֵב לוֹ עַל הָאֲנָשִׁים הַנּוֹתָנִים בְּצָרָה – יוֹתֵר מִמָּה שֶׁכּוֹאֵב לָהֶם עֲצָמָם! אוּלָם, לֹא רַק עַל צָרוֹת גְּדוּלוֹת חֵשׁ מֶרֶן כָּאֵב וְצָעַר. רִגִּישׁוֹתוֹ בָּאָה לִיְדֵי בִטּוֹי גַּם בְּעֵינָיִם קִטְנִים וְזַעֲרִירִים מִמֶּשׁ.

אֶת הַסְּפּוֹר הֵבֵא סֵפֶר הַגָּאוֹן רַבִּי רְאוּבֵן אֶלְבָּז, רֹאשׁ יִשִּׁיבַת 'אוֹר הַחַיִּים' וְחֹבֵר 'מוֹעֶצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה'.

הֵרֵב אֶלְבָּז שֶׁמֶשׁ פְּעָמִים רַבּוֹת כְּמוֹהֵל בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל מֶרֶן, כְּאִשֶּׁר מֶרֶן יוֹשֵׁב וּמִשְׁמֵשׁ כְּסִנְדֵּק.

הִיָּה זֶה בְּאֶחָד מֵיְמֵי הַחֹרֶף הַקָּרִים. בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַנִּרְגָּשִׁים הִתְכַּנְסוּ בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְהִמְתִּינוּ בְּצִפְיָה דְרוּכָה שֶׁמֶרֶן יֵצֵא מִחֲדָרוֹ, לְשִׁבְתָּ כְּסִנְדֵּק. הֵרֵב אֶלְבָּז הַכִּין אֶת כָּלִי הַמִּילָה, כְּאִשֶּׁר דְּמוּתוֹ שֶׁל מֶרֶן נִרְאָתָה בְּפֶתַח הַחֲדָר, לְבוּשׁ בְּגָלִימָתוֹ וְעֵטוֹר בְּמַצְנָפָתוֹ.

"בְּרוּךְ הֵבֵא בָשֶׁם ה'!" נִשְׁמָעָה הַקְּרִיאָה. מֶרֶן הִתְיָשֵׁב עַל כִּסֵּא הַסִּנְדֵּק, וְהֵרֵב אֶלְבָּז כָּבֵר הַתְּכוּנִן לְאַחַז בֶּרֶךְ הַנוֹלָד וְלֵהוֹשִׁיבוֹ עַל בִּרְכִּיו שֶׁל מֶרֶן, אוּלָם לְפָתַע עָצַר מֶרֶן בְּעֵדוֹ וְסִמֵּן לוֹ בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁיִּגָּשׁ אֵלָיו.

"רַבִּי רְאוּבֵן", אָמַר מֶרֶן, "גֵּשׁ אֶל הַבֶּרֶז, וּרְחֹץ אֶת יְדֶיךָ בְּמִים חֲמִים, בְּמִשְׁךָ כְּמָה רִגְעִים".

"מִדּוּעַ?" תַּמָּה הֵרֵב אֶלְבָּז.

"הַחֲמוּם, מִשּׁוּם מָה, אֵינוֹ פּוֹעֵל הַיּוֹם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ", הִשִּׁיב מֶרֶן, "וְכַפּוֹת יְדֶיךָ קְרוֹת!"

"מִדּוּעַ צָרִיךְ הַתִּינוּק לְסַבֵּל מִקְרִירוֹת הַיָּד?!" תַּמָּה מֶרֶן. "הֵאֵם צָרִיךְ לְהוֹסִיף צָעַר עַל צָעַר הַמִּילָה?!"

"חֲמִים תַּחֲלָה אֶת הַיָּדִים, וְרַק אַחֵר כֵּךְ אַחַז בְּתִינוּק!" חָתַם מֶרֶן אֶת דְּבָרָיו, וּבְעֵינָיו שֶׁל הֵרֵב אֶלְבָּז עָלוּ דְּמָעוֹת. רִגִּישׁוֹתוֹ שֶׁל מֶרֶן לְפָרֵט כֹּה צָדִידִי, לְצַעֲרוֹ הַקָּל שֶׁל תִּינוּק שֶׁנוֹלָד, הִרְעִידָה אֶת גּוֹו וְחִמְמָה אֶת לְבָאוֹ...

ממגרש הכדורגל לבית המדרש

קבוצת הנערים ששחקנה בכדור במגרש הסמוך לבית הכנסת, לא התחשבה כלל במתפללים שהיו שקועים בתפלת מוסף של שבת. הנערים התעלמו מכך במפגן, והמשיכו במשחקם, תוך כדי שהם משמיעים צהלות גיל.

והנה, הסתיימה לה תפלת מוסף והמתפללים יצאו החוצה בזה אחר זה, כשהם מברכים איש את רעהו ב"שבת שלום".

ולפתע ארע הדבר. אחד הנערים, יעקב שמו, בעט בכדור בעצמה רבה, ופגע במגבעתו ההדורה של אחד המתפללים. המגבעת נשמטה ארצה והתמלאה אבק.

יעקב נבהל מעט, אולם מיד עטה על פניו הבגה קשוחה. החיים האמללים שעבר גרמו לו להיות אדיש לסביבתו. הוריו לא חיו יחד, ובביתו שררו עני ודלות. בגדיו היו מרפטים, ושערו מגדל.

הוא היה בטוח כי המתפלל, שהרים בינתיים את המגבעת והשיבה לראשו, נגש אליו ויגער בו.

אך לא. אותו מתפלל, שלא היה אלא מרן, נגש אליו ושאל בנעם: "האם אכלת סעדת שבת?"

יעקב היה המום. לזאת לא צפה. שמישהו יתענין בו, ובבטנו המקרקרת! הוא נענע בראשו לשלילה, ומרן אחז בכף ידו בחמימות. "בא, בא לביתי ותסעד על שלחני", אמר.

יעקב היה כחולם. הוא לא האמין למשמע אזניו. אולם הוא היה רעב. ומפיון שפך נלוה למרן אל ביתו. בני הבית קבלו את פניו בחמימות ומרן הושיבו לצדו, כאורח כבוד. מנה גדושה נמזגה לצלחתו, ואיש לא דחק בו, לברך או להתנהג בדרך ארץ.

"בא לביתי במוצאי שבת", לחש מרן ליעקב באזנו, ונפרד ממנו לשלום, לאחר סעדת הבקר.

ובמוצאי השבת, ישב מרן עם יעקב ושוחח עמו באהבה ובחבה. יעקב ספר בדמעות על חיי הקשים, ומרן הבטיח להיות לו לאב ולאם. הוא הוציא מכיסו סכום קטן, מסר אותו ליעקב, כדי שירכש לעצמו בגדים ומזון, ועודד אותו להכנס ללמד בישיבה.

ואכן, יעקב נרשם לישיבה, ובעידודו הצמוד של מרן, שהיה לו כאב וכאם, עלה ונתעלה בתורה, עד שזכה והפך לתלמיד חכם חשוב. כך הציל מרן בנעם ובאהבה, ילד יהודי שעמד בפני התהום, ורומם אותו לדרגת תלמיד חכם.

בעלית הגג של "שושנים לדוד"

עלית הגג של בית הכנסת "שושנים לדוד" זכתה לכבוד עצום. הגאון הגדול, רבי יעקב חיים סופר מתלמידיו של מרן ה"בן איש חי", קבע בה את מושבו בעלותו לארץ ישראל. הוא היה נטמן בעלית הגג הקטנה, במשך שעות ארוכות, ימים ולילות, הוגה בספריו הקדושים. שם חבר את חבורו המקיף "כף החיים", על השלחן ערוה.

ולצדו של הגאון רבי יעקב חיים סופר קבע בה, בעלית הגג, את מושבו, נער קטן, עובדיה שמו. היה זה מרן, שעוד בימי ילדותו השתוקק לשהות בקרבם של גדולי ישראל, ולינק מתורתם.

יושב היה עובדיה הקטן לצדו של רבי יעקב חיים סופר, מקשיב לקול למודו, ולומד גם הוא, בספר הפתוח לפניו.

יום ככל הימים היה זה, כאשר לפתע נשמע קול רעש גדול בשכונת הבוכרים. היתה זו רעידת אדמה! הדרכים הזדעזעו, הבתים נעו על מקומם, ועליות הגג קרסו כמגדלי קלפים.

גם עלית הגג של "שושנים לדוד" קרסה תחתיה. אבנים גדולות נשרו והתגלגלו, וענני אבק התרוממו מן הקרקע.

צוחות עזות נשמעו מן הרחוב. אנשים מבהלים התרוצצו מכל עבר, מחפשים את יקיריהם בין ההריסות, קוראים לעזרה, משועים להצלה.

"רבנו נמצא בעלית הגג! רבנו נמצא בעלית הגג!" קראו בבהלה יושבי בית המדרש של "שושנים לדוד", ומהרו לחלץ את הגאון רבי יעקב חיים סופר מבין ההריסות. אבל רבי יעקב חיים לא מהר לצאת החוצה. "רק רגע!" אמר, "אני שומע כאן את קול בכיתי של עובדיה הקטן!"

אכן, עובדיה הקטן היה מבהל עד עמקי נשמתו, והוא פרץ בבכי נורא. שלח הגאון רבי יעקב חיים את ידו, אחז בזרועו, ומשכו החוצה בזהירות. וכך חלצו שניהם ממקום הסכנה.

רבי יעקב חיים היה שליח מפלא משמים להצלתו של מרן. אך כעבר כמה שנים התברר, כי רבי יעקב הציל במו ידיו את מי שלעתיד יסיים את חבורו, שכן כאשר נתבקש רבי יעקב חיים לישיבה של מעלה, היה זה מרן, שהשלים וסיים את חבורו "כף החיים", על חלק יורה דעה שבשלחן ערוך.

ימי ששי ב'שושנים לדוד'

בימי צעירותו של מרן, כאשר למד בישיבת 'פורת יוסף', היו ימי ששי מקדשים ללמוד שו"תים וספרי הלכה נדירים.

בכל יום ששי היה מרן משכים קום לתפלת הניץ, ממחר לבית המרחץ, לרחץ עצמו לכבוד שבת, ולאחר מכן, בשעת בקר מקדמת, כבר היה מסתגר בחדר הספריה של בית המדרש 'שושנים לדוד', בו היו ספרים עתיקים ונדירים, והוא בהם במתיקות ובעמקות.

אלא שהגבאי לא ראה את הדבר בעין יפה. 'מי יודע מה זומם הבחור הזה', הרהר, 'אולי הוא מנסה להברים מהספריה כמה ספרים עתיקים...'.
הגבאי לא התמהמה. הוא הודיע למרן, כי הוא אינו מרשה לו להשאיר במקום, יותר מכמה שעות. מרן בקש והתחנן, הבטיח כי הוא אוהב את הספרים אהבת נפש, וכי אין לו כל פונת זדון, חלילה, אולם הגבאי היה נחרץ.
לבסוף נעתר הגבאי לתחנוניו של מרן, וערך עמו הסכם, כי הוא ינעל את הדלת מבחוץ, כך שמרן לא יוכל לצאת, ובשעת ערב, לפני התפלה, יפתח הגבאי את הדלת...

ואכן, ההסדר התנהל על מי מנוחות. בכל יום ששי, בשעת צהרים מקדמת, היה הגבאי נוהל את בית הכנסת על מסגר ובריה, כאשר רק מרן יושב בפנים ולומד. למרן, מצדו, לא הפריעה העבודה כי החדר סגור. הוא צלל אל הספרים באהבה עזה.

אך באותו יום ששי, שקע מרן בתלמודו, ולא שם לב שזמן התפלה הגיע. המתפללים נכנסו לתפלת מנחה וערבית של שבת, וכבר עזבו והלכו לבתיהם, ומרן עודנו יושב בחדר הספריה, שקוע בתלמודו.
ולפתע התנער מרן. הוא הציץ בשעון שעל הקיר ונחרד. השעה הייתה שמונה בערב!

נגש מֶרֶן אֶל הַשַּׁעַר וְנָסָה לִפְתּוֹחַ, אֶךְ הַשַּׁעַר הָיָה נָעוּל. בְּלִית בִּרְרָה הַחַל מֶרֶן לִזְעַק בְּקוֹל רֹם, בְּתִקְוָה שְׁמִישָׁהוּ יִשְׁמַע אֶת קוֹלוֹ וַיְבֹא לַעֲזָרְתּוֹ. וְאִכֵּן, כַּעֲבוּר רָגָעִים אַרְכִּים הִבְחִין בּוֹ מֵאֵן דָּהוּ, וּמִהֵר לַהֲזַעִיק אֶת הַגִּבְאִי מִבֵּיתוֹ, לִפְתּוֹחַ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת עֲבוּר הַשִּׁקְדָן הַמִּתְמִיד... לְמוֹתֵר לְצִיָּן, כִּי מֵאוֹתוֹ יוֹם, בּוֹ נָכַח הַגִּבְאִי בְּאַהֲבַת הַתּוֹרָה שֶׁל מֶרֶן, לֹא נִנְעָלָה עוֹד הַדֶּלֶת בְּפָנָיו.

הַכֶּרֶת הַטּוֹב

בַּיָּמִים שֶׁבָּהֶם כָּהֵן מֶרֶן כִּ"רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן" וְרַבָּה הָרֹאשִׁי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא הַתְּגוּרָר בְּדִירַת שָׂרָד שֶׁהָעֲמִידָה לְרִשּׁוֹתוֹ מְדִינַת יִשְׂרָאֵל. דִּירְתוֹ הַקּוֹדֶמֶת, בְּרֹחוֹב אֶלְקָנָה בִּירוּשָׁלַיִם, שְׁמִשָּׁה בְּאוֹתָהּ עַת כְּמַחֲסֵן עֲבוּר סְפָרָיו שֶׁהִדְפִּסוּ בָּזֶה אַחֵר זֶה. מִדִּי כָּמָה יָמִים הָיוּ מִשְׁאִיּוֹת עֲמוּסוֹת סְפָרִים עוֹשׂוֹת אֶת דֶּרֶכֶן אֶל הַבֵּית, וּפּוֹעֲלִים מִיָּמִנִים הָיוּ פּוֹרְקִים אֶת הַסְּפָרִים בְּזִרְיָזוֹת, וְתוֹךְ כָּמָה יָמִים הָיוּ הַסְּפָרִים עוֹשִׂים אֶת דֶּרֶכָם אֶל הַחֲנִיּוֹת, כְּמַעֲנָה לַבְּקוּשׁ הָעֲצוּם.

בְּקֹר אֶחָד קָמוּ דִּירֵי הַבִּנְיָן שֶׁבְּרֹחוֹב אֶלְקָנָה וְגָלוּ לְחִרְדָּתָם, כִּי בְּדִירְתוֹ שֶׁל מֶרֶן אֲרַע פִּיצוּץ בְּצִנְנֶת הַמַּיִם. כִּיצַד יִדְעוּ? פְּשׁוּט מְאֹד. מִיִּם זָרְמוּ בְּשִׁצְף קָצָף, מִמִּפְתָּן הַדֶּלֶת אֶל חֹדֶר הַמַּדְרָגוֹת. "אוֹי וְאֲבוֹי!" חִרְדָּה גִּבְרַת זָכָאִים, שֶׁהַתְּגוּרָרָה בְּאוֹתוֹ בִּנְיָן, "מָה יְהִיָּה עַל הַסְּפָרִים שֶׁל מֶרֶן?!"

נִהְגוּ שֶׁל הָרֵב שֶׁהִזְעִק לְמִקּוֹם, מִהֵר לְהַזְמִין שׁוֹרְבָרֵב, וְהַתְּקַלָּה תִּקְנָה חִישׁ מִהֵר. בָּרֵם, הַדִּירָה נּוֹתֶרָה מוּצָפֶת מַיִם. "אֲזַמִּין מִנְקָה", אָמַר הַנֶּהֱג, וּבִקֵּשׁ לַחִיג. אֲבָל גִּבְרַת זָכָאִים עֲצָרָה אוֹתוֹ. "לֹא, לֹא", בִּקְשָׁה, "אֲנִי אֶגְרֹף אֶת הַמַּיִם מִן הַדִּירָה וְאֵיבֵשׁ אֶת הָרֶצֶפָה! זֶה הִרִי הַדִּירָה שֶׁל מֶרֶן, וְלִנְקוֹת אוֹתָהּ זֶה עֲבוּרִי זָכוּת עֲצוּמָה!"

כָּל כֵּךְ הָעֲרִיצָה אֶת מֶרֶן, עַד שֶׁרֹאֲתָהּ בְּנִקְיוֹן דִּירְתוֹ מְלֹאכֶת קִדָּשׁ, עַל אֵף שֶׁהוּא כִּבֵּר לֹא הַתְּגוּרָר בְּאוֹתָהּ דִּירָה.

כַּעֲבוּר כָּמָה שָׁעוֹת עֲבוּדָה, הָיְתָה הַדִּירָה נִקְיָה וַיִּבְשָׁה לְגִמְרִי. הַנֶּהֱג, שֶׁהִגִּיעַ לְבִדּוֹק אֶת מִצַּב הַדִּירָה, הִתְפַּעֵל מְאֹד מִמַּרְאֵה עֵינָיו, וְהִצִּיעַ תְּשׁוּלוּם נָאָה,

תמורת הטרחתה. אולם השכנה המסורה סרבה בתקף. "בשום הון שבעולם לא אמכר את שכר המצוה העצומה שקימתי!" אמרה.

אך בשעת ערב מאחרת, צפתה לה הפתעה. נקישות נשמעו על דלת ביתה, ובפתח עמד הנהג. "גברת זכאים, הרב קורא לך..."

השכנה לא האמינה למשמע אזניה. מרן?! מרן שכל דקה אצלו יקרה מזהב, טרח ובא עד אליה בכבודו ובעצמו!

היא יצאה נבוכה אל חדר המדרגות, ומרן העתיר עליה ברכות לרב, כתודה על שטרחתה ויבשה את דירתו. הוא בקש שתקרא לבניה, וברך אותם באריכות, אחד אחד, שיזכו לגדל בתורה, ולהיות תלמידי חכמים יראי ה'.

"דעי לך, שיש לך חלק בלמוד התורה, שילמדו בספרים הללו!" אמר מרן בענוה. ורק לאחר שחש כי גמל במשהו למשפחה המסורה, נפרד לשלום, ושב לביתו.

"כי נפלת, קמתי!"

כאשר היה מרן שקוע בתורה, דבר לא היה יכול להסיח את דעתו, וכאשר היה עסוק בכתיבת תשובה הלכתית, נכר עליו הדבר עוד יותר.

פעם הגיעה אל שלחנו של מרן בעיה סבוכה באשה עגונה, שבעלה זנח אותה לבדה, והיא נשארה בודדה לנפשה. גדולי הרבנים שעסקו באותו מקרה, הפנו את הבעיה אל מרן, כדי שימצא לאשה החרה הלכתי להנשא.

מרן שקע בכתיבת התשובה יום ולילה, כשצטרה של האשה עומד לנגד עיניו ואינו נותן לו מנוח. במשך שלושה ימים כמעט ולא נתן מרן שנה לעיניו, ובביתו החלו לחשש לבריאותו.

הם נסו לשכנעו לתת מנוחה לעצמו, אולם מרן לא שעה אליהם. "איני מסגל לנוח, כל עוד לא אסיים את כתיבת התשובה", אמר בקולו השקט.

ואז, בסיומו של היום השלישי, ארע הדבר. חתנו של מרן שהיה בביתו, ונכנס לחדר הלמוד. על השלחן נערמו עשרות ספרים פתוחים, ומרן שקע בהם, כדרכו. ולפתע צנח ראשו על חזהו, והוא קרס מתעלף על השלחן.

"אבא התעלף!" נפלטה צוחה מפיו, "הצילו! הצילו!" ותוך רגעים ספורים התמלא החדר בבני הבית המבהלים.

הם הרימו את ראשו של מֶרֶן בעדינות, התיזו מים על פָּנָיו, ונסו לעוררו.
"אבא, אבא", קראו בקול.

ולפתע פָּקח מֶרֶן את עיניו, התבונן בבני הבית, והזדקף על כסאו. "מה אתם רוצים?" גער בהם בחבה, "מדוע אתם מפריעים לי ללמד?"
בני הבית נסו להסביר למֶרֶן כי הוא התעלף זה עתה, אבל מֶרֶן לא התרשם מדבריהם.

"נכון, התעלפתי", אמר להם, "אבל מדוע אתם עושים מזה ענין? התעלפתי לכמה רגעים, כי הייתי תשוש, ואחר כך הייתי קם ללמד!"
בני הבית לא האמינו למשמע אַזְנֵיהֶם. רק עתה הבינו, כי מֶרֶן שוקע בלמוד למשך ימים וילילות, כשהוא יודע היטב, שהוא עלול להתעלף מתוך חלשה ותשישות, והדבר אינו מפריע לו כלל ועקר. ולא זו בלבד, אלא שהוא גם מתכוון לכך, להתעלף לכמה רגעים... ולהמשיך ללמד!

מבחן "בעל פה"

קבוצת בחורי ישיבה נרגשים עלתה אל ביתו של הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי, "הסטיפלר", בבני ברק, להבחן על תלמודם.
הרב קניבסקי בחר אותם והתפעל מידיעותיהם, ולאחר מכן ברחם ושלחם לשלום. יצאו הבחורים מן הבית, ורבים הודיעו: "נעלה עתה לירושלים, להבחן אצל מֶרֶן הגאון רבי עובדיה יוסף".

"ברוכים הבאים!" קבל מֶרֶן בנהרה את פני הבחורים, וכבד אותם לשבת סביב שלחנו. מאז ומעולם עודד בחורי ישיבה צעירים, ונאות לבחנם על תלמודם.
"במה אתם עוסקים?" שאל מֶרֶן. "במסכת בבא בתרא, בפרק שני, פרק 'לא יחפר'", אמר רבים של הבחורים, כשהבעת התרגשות על פָּנָיו.
"ובכן", אמר מֶרֶן ופתח את הגמרא שלפָּנָיו, התבונן בה במשך כמה רגעים, ואחר כך פנה אל אחד הבחורים ובקש ממנו להסביר לו את דברי רש"י במקום פלוני.

הבחור הנרגש היה מוכן ומזמין. "רש"י אומר כך וכך", החל להרצות בשטף, "והפשט בדבריו הוא כך וכך" ... אולם מֶרֶן עצרו. "דקדק בלשוננו של רש"י, רש"י מוסיף מלה שמשנה את המשמעות".

הבחור נסה להסביר בשנית, אולם מרן עצרו שוב. "הנה", אמר והתבונן בגמרא שלפניו, "רש"י מוסיף כאן מלה שמשנה את המשמעות".
 עתה הבין הבחור את הערתו של מרן. הוא תקן את עצמו. ומרן האיר לו פניו וחזק את דבריו. אחר בחרן גם את יתר הבחורים, כשהוא מכני את דבריהם ומעיר את הערותיו.
 שעת המבחן הסתיימה, והגיעה העת להפריד. הבחורים קמו ממקומותיהם ונגשו בסך אל מרן, לנשק את ידו ולהתברך מפיו.
 ואז, כאשר נגש רבם של הבחורים לנשק את ידו של מרן, כסה חורו את פניו. הוא הביט בגמרא הפתוחה לפניו, אותה גמרא "שמתוכה" בחרן את תלמידיו על מסכת בבא בתרא. היתה זו גמרא מסכת בבא קמא!
 מרן דקדק בלשונות רש"י של מסכת בבא בתרא, כאשר לפניו פתוחה מסכת בבא קמא! הוא פתח את המסכת רק מתוך ענוה עצומה, כדי להסתיר את העבדה שהוא מצטט את דברי הגמרא ורש"י בעל פה.
 "במקום גדלתו אתה מוצא ענותנותו", מלמל בדמעות, כשנשק את ידו של מרן.

מיהו תלמידו של ה"חתם סופר"?

אחד הכנוסים המרכזיים שבו נהג מרן להופיע מדי שנה, היה כנוס "תורה שבעל פה", שנערך על ידי מוסד הרב קוק בירושלים. בכנוס זה הופיע מרן במשך שנים רבות, לצד גאונים, רבנים ודיינים, כשהוא נושא מדברותיו בענייני הלכה.

כהרגלו, לא היה מרן עולה למסר את השעור כשספר בידו. מזכרוננו המפלא היה פורש בפני השומעים יריעה נרחבת. באחת השנים, עלה מרן לבימת הכבוד והחל להרצות לפני השומעים מערכה נפלאה, הבנויה על אחד מחידושיו של מרן ה"חתם סופר".

האולם היה גדוש במאות תלמידי חכמים, והם ישבו והאזינו בקשב רב ובהתפעלות עצומה. אולם באחד הספסלים האחוריים, התרחשה מהומה קטנה. אחד היושבים, ישיש שזקנו הלך יורד לו על פי מדותיו, נענע בראשו מצד לצד, כשהוא ממלמל בכאב: "נישט! נישט!" כלומר: "אין! אין!"

"מה קרה?" לחש לו אחד היושבים בספסל. "כל מה שהרב אומר", נענע הזקן את אצבעו, "הכל יפלא! אין דבר כזה בחתם סופר! אני אומר לכם! אין!" "ניצד אתה אומר דבר כזה?" התרעמו יושבי הספסל, והישיש ספר: "דעו לכם, כי אני מתלמידי תלמידיו של החתם סופר, ובאירופה, כשהיינו רוצים להתקבל לישיבה של תלמידי החתם סופר, היינו צריכים להבחן על כל החתם סופר בעל פה. מי שלא ידע את כל חדושיו של החתם סופר בעל פה – לא התקבל לישיבה. אני נבחנתי על כל חדושי החתם סופר בעל פה, ואני אומר לכם: אין דבר כזה בחתם סופר!"

ובינתיים ממשיך מרן בדבריו, ומפליפל בדברי ה"חתם סופר", בצורה נפלאה. הדבר העלה את חמתו של אותו זקן, והוא קם ויצא בכעס מן האולם. "איני מוכן לשמע חדושים שלא כתובים בחתם סופר", אמר. והנה, חלפה לה מחצית השעה, ואותו זקן הופיע שוב באולם. הפעם היה ראשו מרכן, פניו סמוקות, ודמעות בעיניו.

"אוי וי! אוי וי!" הכה על חזהו, "אני צריך לבקש מחילה וסליחה מהרב, הלכתי ובדקתי וראיתי שהרב צודק, החדוש הזה מופיע בדבריו של החתם סופר. מרן הוא תלמידו של החתם סופר, הוא תלמידו יותר ממני..."

ילד הפלא של בגדד

בן עשר היה מרן, כאשר אביו, ר' יעקב, לקחו עמו לבקור בבגדד. באותם ימים עסק ר' יעקב בסחר בספרי קדש, חמשים וסדורים, ולשם כך נדד כמה פעמים בין בגדד לירושלים.

הגיעו ר' יעקב ובנו לבגדד, ושמו פעמיהם אל בית המדרש הגדול "בית זילכה", שם למדו גאוני וחכמי בגדד תורה. "עובדיה" אמר ר' יעקב לבנו, "שב כאן והמתן לי עד שאחזר".

עובדיה הקטן הנהג בראשו בהתלהבות. בית המדרש היה אהוב עליו מאז ומעולם. הוא התישב באחת הפנות והמתין בסבלנות לאביו, שיצא להסתובב בעיר לצורך מסחרו.

"מיאין אַתָּה?" הקיפו אותו כְּמָה בחורים. "מירושלים", השיב. "האם אַתָּה יודע ללמד?" שאלוהו. "כן", השיב עובדיה הקטן בהתלהבות, "אני אפילו יודע דפי גמרא בעל פה".

הבחורים הביאו מסכת בבא קמא, ומה מאוד השתוממו, כְּאִשֶּׁר הנער החל להרצות בפניהם בשטף דפי גמרא, בזה אחר זה. כְּמָה מהם מהרו לקרא לרבים, הגאון הגדול רבי סלמאן חוגי עבודי, ולבשר לו על ילד הפלא, שהגיע מירושלים.

"הביאו אותו אלי", בקש רבי סלמאן, ומרן הובא לפניו. רבי סלמאן בחרן אותו על תלמודו, והשתוממות אֶחָזָה בו, נכח ידיעותיו הנרחבות.

הבעת התפעלות התפשטה על פניו של רבי סלמאן, והוא אחז בראשו של מרן, נשקו בחבה ואמר: "אַתָּה תהיה אחד מגדולי ישראל! אַתָּה תהיה פוסק הדור!"

שנים עברו וחלפו, וכאשר עלו יהודי בגדד בהמוניהם לארץ, הגיע עמָהֶם גם הגאון רבי סלמאן חוגי עבודי. חכמי ירושלים עלו לקבל את פניו, וביניהם היה גם מרן.

כמוכן שרבי סלמאן לא זעה את מרן, כילד שאותו פגש בבגדד, עשרים שנה קדם לכן. ולפתע פנה אליו מרן ושאל: "האם זוכר כבודו את הילד שפגש בבגדד, לפני עשרים שנה, ואשר ידע להשמיע דפי גמרא בעל פה?"

"בדאי, זוכר אני!" השיב רבי סלמאן, "ומה מאוד מענין הייתי לראותו". "אני הוא", חיה מרן בענוה, ורבי סלמאן קם ממקומו בהתרגשות ואמר: "הלא נבאתי וידעתי מה שנבאתי! עתה רואה אני כי נתקומו דברי, וכי כבר בגיל צעיר זכית להמנות על חכמי ירושלים..."

ממה התפעל חכם סלמאן מוצפי?

ערב פסח אחר חצות, ובחצר משפחת לוי שבשכונת "בית ישראל" מרגשת תכונה רבה. הזמן קצר והמלאכה מרבה. חכמי בית הכנסת "שמש צדקה", ובראשם הגאון החסיד, רבי צדקה חוצ'ין, מתאספים לאפית מצות מהדרות, מצות שלאחר חצות היום, כעין קרבן פסח הקרב אחר חצות.

ומי מנצח על המלאכה ומשגיח שלא ימצא פרוור של חמץ במצות המהדרות?
הלא הוא הגאון המקביל, חכם סלמאן מוצפי.

"הביאו קמח", זועק אחד, "מים שלנו" נענה חברו כנגדו. "ללוש, ללוש
בזריזות", מזרז חכם סלמאן את האברכים, והמצות מכנסות אל התנור
הלוחט, בזז אחר זו.

ולפתע מופיע בפתח החצר מרן. צעיר היה באותם ימים, כבן עשרים וחמש,
אולם מאז ומעולם הדר במצוות, כזקן ובקי.

מרן נגש אל האופה, הוציא מחיקו שקיק ובו חצי קילוגרם קמח, ובקש
בעדינות: "האם תוכל לאפות עבורי שלוש מצות מצוה, מהקמח שהבאתי?"
אלא שהאופה, הלחוץ מן המלאכה שלפניו, לא נענה בחיוב. "האם אינך רואה
שיש כאן חכמים אופים?" צעק על מרן, "בבקשה, אל תפריע!"

מרן לא התוכח. "אמתין בסבלנות", אמר בנחת. הוא התישב על כסא בפנת
החצר, שלף מכיסו שלחן ערוך קטן, בגדל של סדור, מלוח בפרוש "באר
היטב", והחל משנן בשקידה את הלכות פסח, הלכה אחר הלכה, סימן אחר
סימן.

הוא לא שם לב לחכם סלמאן מוצפי, המתבונן בו מן הצד, בהתפעלות
עצומה, וממלמל: "הוא יהיה גדול הדור, הוא יהיה גדול הדור, אין ספק!"
כעבר שנים, כאשר שמו של מרן כבר יצא בעולם, כאחד מפוסקי הדור, ספר
חכם סלמאן מוצפי לבנו, רבי בן ציון מוצפי, כיצד ידע כבר אז, שמרן יהיה
אחד מגדולי הדור.

"שלוש תמיהות תמהתי על מרן, שהיה אז אברהם צעיר. ראשית, כיצד הוא
מצליח להתרכז בלמודו במקום כה הומה ורועש? שנית, איך חשב על כך,
לקחת עמו בערב חג ספר בכיסו? ושלישית, איך הוא מצליח ללמד את פסקי
השלחן ערוך בלי משנה ברורה? ... אברהם כזה, בודאי יהיה גדול הדור!"

איך אפשר לישן!

בימים שקדמו להוצאת ספר השו"ת "יחיה דעת", היה סדר יומו של מרן עמוס
עוד יותר מאשר בכל יום. הוא הקדיש את רב שעותיו על מנת לעבר על
התשובות שבספר, ולהכין אותו לדפוס. ולשם כך נעזר בבנו, הגאון רבי דוד,

שְׁהִיָּה אֶז אַבְרָךְ צַעִיר. יַחַד הָיוּ יוֹשְׁבִים וּמַלְבְּנִים אֶת הַסְּגִיּוֹת הַהִלְכֵתִיּוֹת, בְּדִיּוּק נִמְרָץ.

לִילָה אֶחָד נִמְשְׁכָה הַיְשִׁיבָה הַמְשִׁתֶּפֶת שְׁעוֹת רַבּוֹת מֵעֶבֶר לַמִּתְכַּנֵּן. כְּאִשֶּׁר הוֹרָה הַשָּׁעוֹן עַל הַשָּׁעָה אַרְבַּע לְפָנוֹת בִּקְרָ, בִּקְשׁ רַבִּי דָּוִד: "אַבָּא, הָאֵם אוֹכֵל לִלְכֹּת לִישׁוֹן?"

מֶרֶן הִשִּׁיב בְּחִיּוֹב, וְרַבִּי דָּוִד צָנַח לַמָּטָה בִּבְגָדָיו, מִתּוֹךְ עֵיפּוֹת נוֹרָאָה. אֵךְ רַק שְׁלוֹשׁ שְׁעוֹת חָלְפוּ, עַד שֶׁמֶרֶן נָצַב עָלָיו, וְעוֹרָרוּ בְּאַהֲבָה. "דָּוִד, קוּם. הַשָּׁעָה שִׁבְעָה בִּבְקָר, קוּם לְתַפְלַת שַׁחֲרִית".

"אַבָּא", פָּתַח רַבִּי דָּוִד אֵךְ בִּקְשִׁי אֶת עֵינָיו, "אֲנִי עֵיף מְאֹד, אֶקוּם לִמְנוּן שֶׁל הַשָּׁעָה שְׁמוֹנָה...". אָבֵל מֶרֶן לֹא וָתֵר. "אֵיךְ תּוֹכֵל לִישׁוֹן?! הַעִיר אֶת בְּנוֹ שׁוֹב, "הֲלֹא אֲנִי, מִיּוֹם שִׁבְתָּ אִינִי מִצְלִיחַ לִישׁוֹן!"

רַבִּי דָּוִד הִתְיַשֵּׁב בַּמָּטָה. "מִיּוֹם שִׁבְתָּ אַבָּא לֹא מִצְלִיחַ לִישׁוֹן?! שְׂאֵל, "וְהֲלֹא הַיּוֹם הוּא יוֹם שֵׁנִי, וְכִי אַבָּא לֹא יֵשֵׁן כִּמְעַט שְׁלוֹשָׁה יָמִים?! מִדּוּעַ?" וּמֶרֶן הִסְבִּיר בְּפִשְׁטוּת: "קִשְׁיָה חֲמוּרָה מִנִּקְרָת בְּמַחִי, וְטָרָם מִצְאֲתִי לָהּ יֵשׁוּב. אֵין לִי מִנּוּחַת הַדַּעַת וְאִינִי מִסְגֵּל לִישׁוֹן, כָּל עוֹד לֹא אִמְצָא תִשְׁנוּבָה".

"וְאַתָּה", פָּנָה מֶרֶן לְבָנוֹ, "הָאֵם עֲדִין תִּבְקֶשׁ לִישׁוֹן שָׁעָה נֹסֶפֶת?"
רַבִּי דָּוִד קָם בְּזְרִיזוּת וּמָהָר לְבֵית הַכִּנְסָת...

עַל מַעוֹט הַשָּׁנָה שֶׁל מֶרֶן, תַּעֲדִיד גַּם הַעֲבָדָה הַבָּאָה. הִיָּה זֶה כְּאִשֶּׁר אַחַת מִבְּנוֹתָיו, בְּהִיוֹתָהּ בְּגִיל סְמִינָר, הִתְכַּוְּנָה לְמַבְחָנֶיהָ עַד שְׁעוֹת הַלֵּילָה הַמְּאַחֲרוֹת. תַּמִּיד הִיָּתָה רוֹאָה אֶת אֲבִיהָ יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּשִׁקְיָהּ עֲצוּמָה. לִילָה אֶחָד, כְּאִשֶּׁר הוֹרָה הַשָּׁעוֹן עַל הַשָּׁעָה שְׁלוֹשׁ לְפָנוֹת בִּקְרָ, הִרְהִיבָה עַז וְשִׁאֲלָה בְּדֶאֱגָה: "אַבָּא, וְכִי מִדּוּעַ לֹא תֵלֵךְ לִישׁוֹן?"

"כָּל עוֹד לֹא תֵלְכִי אֶת לִישׁוֹן, לֹא אִישׁוֹן גַּם אֲנִי!" הִשִּׁיב מֶרֶן בְּחִיּוֹה. "וּמִדּוּעַ?" לֹא הִבִּינָה הַבֵּת הַמְּסוּרָה. "מִשּׁוּם שְׂאֵם אֶת, שְׂאִינָה מְחִיבֶת בְּלִמּוּד תּוֹרָה, לוֹמַדֶּת בְּהִתְמַדָּה שְׂכָזוֹ", אָמַר מֶרֶן בְּעִנּוּה, "הֲרִי שִׁקֵּל וְחִמְרָ שְׂאֲנִי, הַמְּחִיב בְּלִמּוּד תּוֹרָה, צָרִיךְ לִלְמַד כָּךְ!". וְהוּא שָׁב לְתַלְמוּדוֹ.

מִי חִסַּל אֶת אַרוּחַת הַצְּהָרִים?

בְּכָל יוֹם שָׁשִׁי הָיָה מֶרֶן יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ שֶׁבְּרוּחַ אֱלֹקֵנָה, וְשֵׁם פְּעָמָיו אֶל בֵּית
הַכְּנֶסֶת הַסְּמוּךְ לְבֵיתוֹ, סָפְרוּ בִּידוֹ הָאֶחָת, וּמִחֲבֵרְתּוֹ בִּידוֹ הַשְּׁנִיָּה. מִנְהֵג הַנְּהִיג
בְּעֻצְמוֹ, לְהַקְדִּישׁ אֶת יָמֵי שָׁשִׁי לְכִתִּיבַת תְּשׁוּבוֹתָיו. מִן הַבֶּקֶר וְעַד אַחֵר הַצֹּהֲרִים
הָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְעוֹרֵךְ אֶת תְּשׁוּבוֹתָיו, בְּזוֹ אַחֵר iz.

וּבְכָל יוֹם שָׁשִׁי הָיְתָה הָרֶבֶנִית הַמְּסוּרָה מְתִיצֶבֶת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּשָׁעָה שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה בַּצֹּהֲרִים, מְנִיחָה עַל שְׁלֹחֲנוֹ צִלְחַת תְּבַשִּׁיל, וְשֹׁבָה לְבֵיתָהּ. גִּבְאֵי בֵּית
הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָיָה מְגִיעַ כְּעֶבֶר שְׁעַר קָלָה, עַל מְנַת לְהַכִּין אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה לְקִרְאָת
קְרִיאַת הַתּוֹרָה, הָיָה מִתְנַדֵּב לְהַחֲזִיר אֶת הַצִּלְחַת הַרִיקָה לְבֵיתוֹ שֶׁל מֶרֶן.

"שִׁמְעֵי נָא", אָמַר הַגִּבְאֵי לְרֶבֶנִית, בְּאַחַד מֵאוֹתָם יָמֵי שָׁשִׁי, "סְבוֹר אֲנִי, כִּי כְּדֹא
שְׁתוּסִיפִי לָרֵב מְעַט אֲכָל בַּצִּלְחַת. הוּא מְסִים אֶת הַמָּנָה עַד הַפְּרוֹר הָאֲחֵרוֹן,
וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהוּא זָקוּק לְעוֹד מְעַט אֲכָל..."

הָרֶבֶנִית הִתְפַּלְאָה מְעַט. הִיא יָדְעָה כִּי מֶרֶן מְמַעַט לֶאֱכֹל, וְלִפְעָמִים אֵינוֹ אוֹכֵל
כָּלֵל. אוֹלָם הִיא לֹא הִבִּיעָה הַתְּנַגְדוּת. בְּיוֹם שָׁשִׁי הִבָּא הַגְּדִילָה אֶת מְנַת הָאֲכָל
בַּצִּלְחַת, וְהִנִּיחָה אוֹתָהּ עַל שְׁלֹחֲנוֹ שֶׁל מֶרֶן.

בָּרֵם, גַּם הַפַּעַם שָׁבָה הַצִּלְחַת רִיקָה לְגִמְרִי, וְהַגִּבְאֵי שָׁב וְחוּהָ אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי
מוֹטֵב לְהוֹסִיף מְעַט אֲכָל לְמַעַן בְּרִיאָתוֹ שֶׁל מֶרֶן. אֲלָא שְׁגָם הַפַּעַם חָזַר הַדְּבָר
עַל עֻצְמוֹ. הַצִּלְחַת חָזְרָה רִיקָה, וּפְלִיאָתָהּ שֶׁל הָרֶבֶנִית גְּבָרָה.

בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית הִחְלִיט הַגִּבְאֵי לְבַדֵּק אֶת הָעֵנִין בְּעֻצְמוֹ. הֲלֹא גַם הוּא יָדַע כִּי
מֶרֶן מְמַעַט לֶאֱכֹל...

הוּא הִקְדִּים אֶת הַגָּעָתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, בְּשָׁעָה קָלָה, וְסִים אֶת הַכֶּנֶת סֵפֶר
הַתּוֹרָה מִקֶּדֶם מִן הָרָגִיל. וְאַחֵר מִכֵּן, נִכְנַס אֶל אֶחָד הָאֲרוֹנוֹת שֶׁבְּבֵית הַכְּנֶסֶת,
וְסִגֵּר עַל עֻצְמוֹ אֶת הַדֵּלֶת כְּמַעַט לְגִמְרִי. דֶּרֶךְ הַמְּרוּחַ הַצָּר שְׁנוֹתֵר בֵּין הַדֵּלֶת
לְאֲרוֹן הַחַיִּץ בְּדִרְכוּת, כִּשֶּׁהוּא מִמַּתִּין לְרִאוֹת מֶה יִקְרָה.

תוֹךְ כְּמָה רָגָעִים נִפְתְּרָה הַתַּעֲלוּמָה. אֵךְ יֵצְאָה הָרֶבֶנִית מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, זָנְקוּ
כְּמָה חֲתוּלִים מִן הַחֲלוֹן, טַפְסוּ עַל הַשִּׁלְחָן, וְחִסְלוּ אֶת כָּל תַּכּוּלַת הַצִּלְחַת, עַד
הַפְּרוֹר הָאֲחֵרוֹן, כִּשֶּׁבְּכָל אוֹתָהּ עֵת יוֹשֵׁב מֶרֶן כִּשֶּׁהוּא שָׁקוּעַ בְּתַלְמוּדוֹ, וְאֵינוֹ שֵׁם
לְבוֹ כָּלֵל לְמִתְרַחֵשׁ סְבִיבוֹ.

שִׁירִים שֶׁל מֶרֶן

בתקופה מסוימת בה התגורר בשכונת רחביה שבירושלים, היה מֶרֶן נוהג להתפלל בביתו במֶנֶן. מספר בחורים הביעו את רצונם להשתתף במֶנֶן זה, ונהגו שֶׁל מֶרֶן היה מסייע אותם מדי ערב אֶל ביתו שֶׁל מֶרֶן, להתפלל עמו. פעם ספר הנהג על התרחשות מעניינת, לה היה עד בביתו שֶׁל מֶרֶן. היה זה בשעת ערב מאחרת, כאשר הרבנית פנתה אֶל מֶרֶן ושאלה: "מדוע לא אכלת את ארוחת הערב שהכנתי עבורך?" "ודאי שאכלתי", השיב מֶרֶן. אבל הרבנית התעקשה. "לא! לא אכלת את הארוחה. היא נותרה על השיש שבמטבח בשלמותה". הרבנית ידעה כי מֶרֶן שקוע עד מעל לראשו בלמוד התורה הקדושה, וכי שום דבר אחר אינו מענין אותו, ולכן דאגה לעקב אחריו, אם הוא מקפיד לאכל את ארוחתו במועדן. "אכלתי את הארוחה", אמר מֶרֶן, וקם ממקומו להראות לרבנית כי הצלחת שֶׁעל השיש במטבח ריקה. "הנה הצלחת", הצביעה הרבנית על צלחת מלאה באכל, מכסה במפית, שעמדה בקצה השיש. דאגה נכרה על פניה. "כיצד תוכל ללמוד תורה במנוחת הדעת, אם אינך מקפיד על ארוחותיך?" שאלה. אבל מֶרֶן לא חזר בו מדבריו. הוא הצביע על צלחת ריקה אחרת שעמדה על השיש, ואמר: "הנה, מן הצלחת הזאת אכלתי את ארוחתי". הרבנית התבוננה בצלחת עליה הצביע מֶרֶן, ואמרה בתדהמה: "וכי מן הצלחת הזאת אכלת? והלא אין זו הארוחה אותה הכנתי עבורך! בצלחת זו היו שאריות מארוחת הערב שֶׁל הילדים. היו בה מעט ירקות וקצת לחם, וברור שאין זו ארוחה ראויה לשמה..."

ואז הבינה. בעלה, מֶרֶן, שקוע כל כך בלמודו, עד שאין הוא מבחין כלל בין הצלחות שֶׁעל השיש. הוא נגש לאכל כשראשו מנח אֶךְ ורק בלמוד התורה, והוא אוכל אֶךְ ורק כדי לקיים את גופו, שיוכל להמשיך וללמוד. וכאשר הוא מבחין בצלחת האכל שלפניו, הוא אוכל כבדרך אגב, להשביע את רעבונו, ושֶׁב מיד לתלמודו... הצלחת המלאה, המכסה במפית ומנחת בסמוך, כלל לא תפסה את תשומת לבו.

כך מפייסים ילד קטן

אל חדרו של מרן נכנסו אב ובנו בן התשע. היה זה ילד יחיד לאביו ולאמו. אמו של הילד נפטרה שבוע קדם לכן.

"כבוד הרב", לחש משמשו של מרן, "שבוע שלם חלף מאז שנפטרה האם, והילד אינו מוציא הגה מפיו. מה נתן לעשות? כל המשפחה דואגת מאוד!"

מרן הביט ביתום, ועיניו התכסו בדוק של דמעות. אוי, רבונו של עולם, כמה צער יכול ילד קטן לשאת על כתיפיו---

מרן חיבק בחם את הילד, לטף את לחיו ואמר: "אתה יתום, נכון?" היתום לא ענה. רק דמעה שקופה אחת זלגה מעינו. מרן המשיך: "יודע אתה? גם אני התייתמתי מאמי בצעירותי. אוי, כמה שזה כאב לי".

עיניו העצובות של הילד התבוננו במרן, ומרן המשיך וספר: "אחרי שהתחתנתי הייתה לי אשתי כמו אם. היא בשלה עבורי ודאגה לכל מחסורי, כדי שאוכל ללמד תורה במנוחה".

היתום עדין שתק. מרן לטף את לחיו באהבה, וקולו נסדק: "יודע אתה? גם אשתי נפטרה לפני כמה שנים. צדיקה גדולה הייתה, והקדוש ברוך הוא רצה אותה למעלה, עם כל הצדיקים".

"נותרתי בלי אמי ובלי אשתי", הניד מרן ראשו בצער, ומעיניו של היתום זלגה עוד דמעה.

"אבל התורה", התחזק פתאם קולו של מרן, "התורה היא שנחמה אותי! כמו שאמר דוד המלך: 'לולי תורתך שעשועי, אז אבדתי בעיני'. התורה היא אמי והיא רעיתי, וכשאני לומד תורה - אני שוכח מכל הצרות ומכל היסורים".

"אם תלמד גם אתה תורה", עודד מרן את היתום הקטן, "אני מבטיח לך שתהיה לך נחמה גדולה! אם תתחיל לשנן משניות בעל-פה, עוד תדע בעל-פה את כל הש"ס".

חיוך קטנטן עלה על פניו של היתום, ומרן שאל: "אתה מבטיח לי להתחיל ללמד משניות בעל-פה לעלי נשמת אמא?" והילד הוציא לראשונה מפיו את המלים: "כן, אני מבטיח" ... ומאז שב לדרך.

המצרף היקר מכל

הזמן היה המצרף היקר ביותר עבור מרן. כל דקה הייתה שווה זהב, כל רגע כיהלום נדיר. הזמן היה מנצל עד תום ללמוד התורה הקדושה. גדולי ישראל שבאו עמו במגע, העריכו זאת ועשו כל שביכולתם כדי לשמר על זמנו של מרן. כאשר למד בנו של מרן, רבי משה, ב'שיבת קול תורה', היה מרן מגיע מפעם לפעם לבקר את בנו, ובאותן הזדמנויות היה עולה לשוחח עם ראש הישיבה, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך, עמו עמד בקשרי ידידות הדוקים. השנים היו משוחחים בדברי תורה במשך שעה ארוכה, כאשר בסיומה היה מרן מציג לראש הישיבה, שנהגו, הממתין למטה, יקח גם את ראש הישיבה לביתו.

בפעמים הראשונות שעלתה ההצעה, הביע הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך את התנגדותו. ורק בשלב מאחר יותר נאות להצטרף למרן בנסיעתו. אז גלה גם את סבת התנגדותו. "זמנו של הרב עובדיה יקר מזדבזב ומפזז!" אמר. "אינני מוכן לגרם לו בטול תורה, בכך שנהגו יקחני אל ביתי, ורק אחר כך יקח את הרב לביתו!"

"גם עתה", אמר, "מסכים אני להצטרף לנסיעה בתנאי זה, שקדם כל יקח הנהג את הרב עובדיה לביתו, ורק אחר כך יקחני אל ביתי..." ואכן, כך היה.

* * *

הערכת הזמן אצל מרן הייתה גם בנוגע לאחרים. מרן דרש מסובביו ומתלמידיו להעריך את הזמן, ליקר אותו ולנצל אותו לתועלת בלבד.

בתקופת הבחירות הורה מרן לאברכי הכוללים שבגשיאותו לצאת ולפעל למען הצלחתה של תנועת ש"ס. "בטולה זהו קיומה", אמר מרן. חובה עלינו לצאת ולהשפיע, על מנת שנוכל לפעל למען חזוק התורה בארץ הקדש.

ואכן, תלמידיו של מרן פגעו כדבריו, וראו ברכה בעמלם.

והנה, במוצאי יום הבחירות, בקש מרן לכנס את כל אברכי הכוללים לבית המדרש 'יחנה דעת'. הוא מסר בפניהם שיעור עמק בהלכה, ובסיום השעור אמר: "מורי ורבותי! אמנם בקשתי מכם, שתסגרו את הספרים ותצאו להשפיע על העם! אולם עתה אני מבקש מכם, שכל אחד יחשב כמה זמן הקדיש לשם כך, וישלים זאת בלמוד תורה!"

"גם אני", אמר מֶרֶן, "משלים עכשיו את שעות למוד התורה שהחסרתני כתוצאה מפעילותי למען התנועה הקדושה..."

התלמידים שהשתטחו על הכביש

עוד בהיות מֶרֶן אברהם צעיר, כבר נכרה גדלותו וגאונותו בתורה הקדושה. בעודו אברהם ירושלמי, כבר התאספו סביבו חבורת תלמידים נאמנים, ששטו בצמא את דבריו. הללו לא אבו להפריד ממנו. הם אהבוהו אהבת נפש, והוא השיב להם אהבה תחת אהבתם.

אך אז הצע למֶרֶן לרדת למצרים ולכהן בה כרב הקהלה היהודית. מֶרֶן התחבט בשאלה האם מתר לו לרדת למצרים, נכח האסור לשוב לארץ מצרים.

על אף הוראת רבותיו, כי עליו לרדת למצרים, התישב מֶרֶן על המדוכה, צלל בספרי הפוסקים ודן בצדדי ההתר.

ואכן, כתב מֶרֶן תשובה ארכה בנדון. מסקנתו היתה, כי כאשר האדם אינו יורד למצרים על מנת להשתקע בה, אלא על מנת לשוב, יש להקל בכה. ובפרט אם מטרת היורד הנה להרביץ תורה, הרי שיש להקל בכה, וכמו שנהגו גדולי עולם, כרמב"ם והראב"ד, שהתגוררו במצרים והרביצו בה תורה.

אלא שהחלטתו של מֶרֶן, לרדת למצרים, לא התקבלה על לבם של תלמידיו. "רבנו! אל תעזבנו!" התחננו לפניו בדמעות. לא הועילו כל ההסברים, כי במצרים ממתינה לו קהלה צמאה לתורה ודעת. "אל תעזבנו! רבנו! אל תעזבנו!" שבו והתחננו...

הגיע ובא יום הנסיעה. יום קדם לכן, עוד נערכה לכבודו מסבת פרדה בישיבת 'פורת יוסף', בהשתתפות ראשי הישיבה ורבניה...

בשעה היעודה הגיעה המונית לביתו של מֶרֶן, על מנת לקחתו לתחנת הרכבת בלד, משם התעתד מֶרֶן לנסע למצרים.

ואז ארע הדבר. תלמידיו של מֶרֶן השתטחו על הכביש, חוסמים בגופם את המכונית. "לא נתן לרבנו לעזב אותנו!" מררו בבכי...

גם בעיניו של מֶרֶן עמדו דמעות. אהבתו לתלמידיו לא היתה פחותה מאהבתם אליו. הוא נעמד, אפוא, על רגליו והכריז: "מבטיח אני לכם נאמנה, כי לא אשתקע במצרים! שוב אשוב אליכם, בעוד זמן קצוב..."

ואכן, רק לשמע ההבטחה המפורשת, נאותו התלמידים לקום מן הכביש, בלב כבד, ולהניח לרבה הנערץ לצאת לדרכו...

סֶכָה עַל אֲדַמַת מִצְרַיִם

כאשר הגיע מֶרֶן למצרים, מצא שם עזובה רוחנית רבה. עם התקרב חג הסוכות הראשון לשהותו על אדמת מצרים, הבחין מֶרֶן כי בני הקהלה אינם מתכוננים להקים סכות על גגות הבתים.

"מדוע אינכם מקימים סכות?" תמה מֶרֶן, ונדהם לשמע התשובות שקבל. חלק מבני הקהלה טענו בפשטות, כי הטפוס לגג כרוך בטרחה גדולה. חלק טענו, כי יש כאן חשש של פקוח נפש, שכן הגויים עלולים להתנפל למי שיקים סכה. ואלו כמה מבני הקהלה טענו בלמדנות, כי הם יוצאים ידי חובה בשמיעת הקדוש בלילה הראשון של החג, בסכה הקטנטנה שבחצר בית הכנסת...

מֶרֶן הסביר לבני הקהלה, כי אף אחד מהנמוקים אינו נכון מבחינה הלכתית, וכי חובה עליהם להקים סכה. אולם בני הקהלה לא השתכנעו.

כך קרה, שבערב של החג, התנוססה בגאון סכה אחת ויחידה על אדמת מצרים. היתה זו סכתו של מֶרֶן, שנבנתה ברב פאר והדר על גג הבית.

מֶרֶן ישב בסכתו ולמד בהתמדה, כאשר לפתע נשמעו נקישות רמות על הדלת. היו אלו שוטרי המשטרה המצרית.

"אתה עצור", סננו מבין שניהם כלפי מֶרֶן שפתח את הדלת. "בוא עמנו", הורו לו בשנאה יוקדת. בתחנת המשטרה הסביר החוקר למֶרֶן, כי הוא חשוד בעוון רגול לטובת האויב הציוני. "בנית מבנה על הגג, על מנת לאותת למטוסי הציונים, החגים מעל שמי המולדת, לא כן?!" הטיח החוקר המשפם במֶרֶן, ומבט רצחני עמד בעיניו.

מֶרֶן לא התרשם. הוא הסביר לחוקר בלשון רכה על טעמו של חג הסוכות, והחוקר התרכך במעט. הוא חשב ולבסוף אמר: "טוב, משום שאתה חכם מכבד לא אעצר אותך, אבל עליך לפרק את המבנה בתוך שמונה ימים!"

מֶרֶן הַבְּלִיעַ חִיּוּהָ, וְהִבְטִיחַ לִכְבֹּד אֶת הַצּוֹ. וְאַכֵּן, בְּמוֹצָאֵי הַחֹג עֲמַד וּפֶרֶק אֶת הַסֵּכָה, לְשִׁבְעוֹת רְצוֹנָם שֶׁל אֲנָשֵׁי הַמִּשְׁטָרָה.

הִיָּה זֶה מִפְּגַן אֲדִיר שֶׁל קְדוּשָׁה, שֶׁהֶעֱלָה אֶת חֲנוּ וּמַעֲמָדוֹ שֶׁל מֶרֶן בְּעֵינֵי הַצָּבוֹר. שָׁנָה לְאַחֵר מִכֵּן, כִּאֲשֶׁר עוֹדֵד מֶרֶן אֶת הַצָּבוֹר בְּדִרְשַׁת שׁוּבָה לְקִיּוֹם מִצּוֹת סֵכָה, עָשׂוֹ דְּבָרָיו רָשָׁם גָּדוֹל, וְרַבִּים מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה נִשְׁמָעוּ לוֹ וְהִקִּימוּ סִכּוֹת לְתַפְאָרָה עַל גִּגּוֹת הַבָּתִּים.

הַרְדָּמָה בְּעֶזְרַת סִגְיָה עֲמָקָה

לִפְנֵי כִּמָּה שָׁנִים חָשׁ מֶרֶן כְּאֲבִים עֲזִים, וְהִבְהִיל לְבֵית הַחוּלִים. עֲנָנָה עָלְתָה עַל פְּנֵי הָרוּפָאִים שֶׁבְּדִקְוָהוּ. הֵם לִחְשׁוֹ לְמַקְרָבָיו שְׁלוּוָהוּ, כִּי הֵם חוֹשְׁשִׁים לְמַחְלָה מִסִּימַת בְּגוּפוֹ, וְכִדִּי לְשַׁלֵּל זֹאת עֲלֵיהֶם לְבַצֵּעַ בְּדִיקָה קְפֹדֶנִית.

"אֶת הַבְּדִיקָה יִצְטָרֵךְ הָרֵב לַעֲבֹר תַּחַת הַרְדָּמָה", אָמְרוּ הָרוּפָאִים, "שֶׁכֵּן מְדַבֵּר בְּבְדִיקָה כּוֹאֶבֶת בְּמִיחָד".

אַבֵּל מֶרֶן, שֶׁשָּׁמַע אֶת הָעֲרֻכּוֹת הָרוּפָאִים, הִתְנַגֵּד. "אֲעֹבֵר אֶת הַבְּדִיקָה בְּלֹא הַרְדָּמָה", אָמַר נִחְרָצוֹת.

"זֶה לֹא יִתְכַּן", אָמְרוּ הָרוּפָאִים, "מְדַבֵּר בְּבְדִיקָה, שֶׁאֵדָם צָעִיר וּבְרִיא שִׁיעֵבֵר אוֹתָהּ לֹא הַרְדָּמָה, יֵאָבֵד אֶת הַפֶּרֶתוֹ מֵרֵב כְּאֵב!"

מֶרֶן שָׁמַע אֶת דְּבָרֵיהֶם וְשָׁקַע בְּמַחְשְׁבוֹת, לְמִשְׁךְ כִּמָּה רָגָעִים, וְאַחֵר הִתְנַעֵר וְאָמַר לְמַקְרָבוֹ: "רֵד לְבֵית הַכִּנֹּסֶת שֶׁבְּבֵית הַחוּלִים, וְהִבֵּא לִי גִמְרָא".

"אִיזוֹ מִסְכָּת?" שָׁאַל הַמַּקְרָב, "לֹא מִשְׁנָה", הִשִּׁיב מֶרֶן.

מִהָרַק מִקְרָבוֹ שֶׁל מֶרֶן לְבֵית הַכִּנֹּסֶת, וְשָׁלַף מִן הַסִּפְרִיָּה אֶת הַפֶּרֶךְ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִזְדַּמֵּן לִידוֹ. הִיָּתָה זֹאת מִסְכָּת עֲבוּדָה זָרָה. הוּא מִהָרַק לְחַדְרוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְהִגִּישׁ לוֹ אֶת הַגִּמְרָא.

עֵינָיו שֶׁל מֶרֶן אֹרְרוּ. הוּא פָּתַח אֶת הַמִּסְכָּת, וְשָׁקַע בְּאַחַת הַסּוּגִיּוֹת בְּמִשְׁךְ חִמֵּשׁ דְּקוֹת. לְאַחֵר מִכֵּן הָרִים אֶת עֵינָיו, סָגַר אֶת הַגִּמְרָא, וְאָמַר: "אֶפְשָׁר לְבַצֵּעַ אֶת הַבְּדִיקָה, בְּלִי הַרְדָּמָה".

בְּכִירֵי הָרוּפָאִים נִעְנְעוּ בְּרִאשֵׁיהֶם לְשִׁלִּילָהּ. לֹא. הֵם לֹא מְסַגְּלִים אֶפְלוֹ לְחִשָּׁב עַל אֶפְשָׁרוֹת שֶׁכֵּזוֹ. אוֹלָם לְבִקְשׁוֹתָיו הַחוּזְרוֹת וְנִשְׁנוֹת שֶׁל מֶרֶן, הִסְכִּימוּ שֶׁנִּי רוּפָאִים לַעֲשׂוֹת זֹאת.

שש דקות ארכה הבדיקה, כאשר מֶרֶן צוֹלֵל בְּאוֹתָם רָגָעִים אֶל הַסּוּגָה שֶׁבִּמְסַכֶּת עֲבוֹדָה זָרָה, כְּשֶׁהוּא אֵינוֹ חֹשׁ בְּמֵאוּמָה, לֹא בְּרוֹפְאִים וְלֹא בְּמִקְרָבִים, לֹא בְּבִדּוּקָה הַקָּשָׁה, וְלֹא בְּכֹאבִים הַנוֹרָאִים.

הַבִּדּוּקָה הַסְּתִימָה, וּמֶרֶן הַתִּנְעָר מֵעֵמֶק עֵיוֹנוֹ. וְהַרּוֹפְאִים, שֶׁהִקִּיפוּ אֶת מִטָּתוֹ, הִבִּיטוּ בּוֹ בְּעֵינֵימָם דּוֹמְעוֹת. "מִי־מִינוֹ לֹא רָאִינוּ מִחֲזָה שְׂכָזָה", אָמְרוּ. "לֹא רָאִינוּ אָדָם בְּעוֹלָם, שִׁישָׁקַע כָּךְ בְּעֵינָיו מִסִּים, וַיְהִי מִסָּגֵל לְסִבֵּל כְּאִבִּים נוֹרָאִים שֶׁכָּאֵלוּ..."

כְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים

הַשָּׁעָה הָיְתָה שְׁתֵּים עָשָׂרָה וְחֲצִי בַלַּיְלָה. מֶרֶן הָיָה סָפוּן בְּחִדְרוֹ וְרוֹכֵן עַל סִפְרָיו, כְּמוֹ בְּכָל לַיְלָה. הוּא יָשָׁב וְלִמַּד לְבִדּוֹ, בְּרִכּוּז עֲצוּם, כְּאִשֶּׁר עֲשָׂרוֹת סִפְרִים פְּתוּחִים נִעְרְמוּ לִפְנָיו, בְּזֶה אַחֵר זֶה. בְּחִדְרָהּ הַסּוּמוֹר יָשָׁב הַמַּאֲבָטֵחַ שֶׁדָּאָג לְשִׁלּוּמוֹ שֶׁל הָרֵב. מִזֶּלּוֹ הָיָה מִנַּח מִסָּה, שֶׁהָיָה מִחֲבֵר לְמַצְלָמָה שֶׁהִתְקַנְהָ בְּפֶתַח הַדִּירָה. כָּךְ יָכוֹל הָיָה לִרְאוֹת מָה מִתְרַחֵשׁ בַּחוּץ, וְלִהְיוֹתוֹ לְבָאוֹת.

הַרְחוֹב הָיָה שׁוֹמֵם בְּשָׁעָה כֹּה מְאַחֶרֶת, אוֹלָם לְפֶתַע קָלְטוּ עֵינָיו שֶׁל הַמַּאֲבָטֵחַ הַתְּרַחֲשׁוֹת מוֹזָרָה. דְּמוּת כְּלִשְׁהִי הַתִּישְׁבָּה בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֶׁל הָרֵב כְּשֶׁהִיא בּוֹכָה בְּכִי תִמְרוּרִים.

רִבְעֵי שָׁעָה חֲלָפָה, וְהַדְּמוּת לֹא עֲזָבָה אֶת הַמָּקוֹם. הַמַּאֲבָטֵחַ הִחְלִיט לִרְדֹּת וּלְבַדֵּק אֶת הָעֵינָיו. "מִי אַתָּה?" פָּנָה לְאִשָּׁה הַבּוֹכִיָּה, "וּמָה אַתָּה מִחְפֹּשֶׁת כָּאֵן, בְּשָׁעָה כֹּה מְאַחֶרֶת?"

"בָּאֵתִי לְבִקֵּשׁ בְּרָכָה מִהָרֵב, כִּי הַרּוֹפְאִים אוֹמְרִים שִׁישׁ לִי בְּעֵינֵי רְפוּאִית", הִשְׁיִבָה הָאִשָּׁה בְּקוֹל חֲנוּק. "אֲבָל הָרֵב עֲסוּק עֲכָשׁוּ, וְגַם הַשָּׁעָה מְאַחֶרֶת מְאֹד. לֹא נִרְאָה לִי שְׁתוּקָלִי לְהִכָּנֵס", אָמַר הַמַּאֲבָטֵחַ, וְהָאִשָּׁה פָּרְצָה בְּבִכּי נוֹרָא.

"טוֹב, אֲעֵלֶה וְאֶשְׁאַל אֶת הָרֵב", נָאוֹת הַמַּאֲבָטֵחַ. וְהוּא עָלָה וְסִפְּרָה לְמֶרֶן עַל הַמְּתַרְחֵשׁ בַּחוּץ. מֶרֶן נִרְעַשׁ. "תִּכְנִיס אוֹתָהּ לְכָאֵן מִיָּד!" הוֹרָה לְמַאֲבָטֵחַ. הָאִשָּׁה הִכְנִסָה אֶל הַחִדְרָה, וּמֶרֶן זָרַח אֶת הַמַּאֲבָטֵחַ: "תִּגִּישׁ לָהּ כּוֹס מַיִם, אַתָּה לֹא רוֹאָה שֶׁהִיא חֲלִשָׁה?"

"היא הגיעה מחוץ לעיר", אמר המאבטח. ומרן הורה לו להגיש לה לאכל. ולאחר שהאשה השיבה בשלילה, שאל מרן לבקשתה. האשה פרצה בבכי וספרה על בעיתה הרפואית. בעיניו של מרן עמדו דמעות.

"אל תבכי", בקש. אחז את הטלפון בידו, וחיג אל ד"ר שטסמן, רופא האישי. "אני מבקש ממך לקחת על עצמך את הטפול האישי באשה הזו", בקש ממנו.

ד"ר שטסמן נענה ברצון, ומרן סגר את הטלפון ואמר לאשה: "הנה, את רואה? הכל יסתדר, בעזרת ה'". ולפתע אמר: "הלא באת מחוץ לעיר. אבקש ממך בתי שיידאגו לה למקום לינה. רק הבטחתה הנאמנה של האשה, כי יש לה קרובים בירושלים, שתוכל ללון בביתם, הרגיעה את רוחו של מרן והוא שב לתלמודו..."

הגט שלא נכתב

דלת בית הדין במצרים נפרצה בסערה. פנימה נכנס גבר זועם, מנפנף בידיו בגסות, ואשתו נגררת אחריו.

"אני רוצה להתגרש מאשתי, מיד. אם לא תסדרו לי גט עכשו, היא תסבל ממני סבל נורא", צווח על הדיינים. היה ברור, כי אם לא ימלאו את בקשתו, אשתו תהיה בסכנה.

מרן הביט באיש הזועם בעיניו הקדושות. "כמובן נסדר לך גט, כאן ועכשו. רק הרגע", אמר בנחת.

האיש התרצה רק במעט. הוא הסדיר את נשימתו, וסנן מבין שניו: "מהר! מהר! איני מוכן להמתין!"

"ובכן", הכריז מרן, "היכן הסופר?" סופר בית הדין נכנס, ומרן פנה אליו והורה: "מהר! כתב גט לפלוני". "מה שמך?" שאל מרן את העומד לפניו, וכאשר נענה, לחש לסופר בחשאי, שיכתב את שמו של האיש בשני קל.

שעה קלה ארכה כתיבת הגט, ובסיומה החל מרן לקרוא את הגט בקול, לקראת מסירתו. כשהגיע לשמו של האיש נעצר, והחל לגער בסופר: "מה זה? קלקלת את הגט! לא נוכל למסר אותו כך! נצטרך לכתב גט חדש!"

הסופר הבליע חיוך קטנטן. הוא הבין את תכניתו של מרן. הוא נטל שוב את הקלמוס לידיו והחל בכתיבת הגט, כשהוא משנה הפעם אות אחרת.

"מה זה?" קרא מֶרֶן בִּשְׁנִית, כְּשֶׁעִין שׁוּב בָּגַט, "הַפֶּעַם עָשִׂיתָ טְעוֹת אַחֶרֶת בָּגַט!"

שׁוּב "גֶּעֶר" מֶרֶן בִּסּוּפֹר, וְהוֹרָה לוֹ לִכְתֹּב אֶת הַגָּט, בַּפֶּעַם הַשְּׁלִישִׁית. בִּינְתִים הִצִּיץ בִּשְׁעוֹנוֹ וְחִיָּה בִּשְׁקֵט. הַכָּל הוֹלֵךְ לְפִי הַתְּכָנִית. כְּשֶׁנִּסְתִּימָה כְּתִיבַת הַגָּט בַּפֶּעַם הַשְּׁלִישִׁית, הִבְחִין מֶרֶן בְּ"טְעוֹת" נוספות בָּגַט, הַפֶּעַם בִּשְׁמָה שֶׁל הָאִשָּׁה.

"שִׁמְעֵנָּה", אָמַר לְבַעַל, שֶׁנִּרְגַּע מֵעַט, "הַשְּׁעָה כָּבֵד מְאֹד, וְהִגִּיעַ הַזְמַן לְלַכֵּת הַבֵּיתָה. לֹא נִסְפִּיק לִכְתֹּב לָךְ הַיּוֹם גָּט. עַל אֹפֶק שְׁמָאֵד רָצִינוּ לַעֲשׂוֹת זֹאת", וּבִטָּרֵם הַסְפִּיק הָאִישׁ לְהַתְנַגֵּד, הוֹדִיעַ לוֹ מֶרֶן: "שׁוּב מִחֵר בְּבִקָּר, אֲנִי מִבְּטִיחַ לָךְ, כִּי נִכְתֵּב לָךְ גָּט מִיָּד!"

הָאִישׁ עָשָׂה כְּדִבְרֵי מֶרֶן וְהָלַךְ לְבֵיתוֹ, וְשׁוּב לֹא חָזַר, לֹא לְמַחֲרָת וְלֹא בַּיָּמִים שְׁלֵאִחֵר מִכֵּן. תְּכִנִּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן הִצְלִיחָה. בְּמַהֲלָה הַלִּילָה נִרְגַּע הָאִישׁ מִכַּעֲסוֹ, וְהִחְלִיט שֶׁלֹּא לִגְרֹשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

שָׁנִים רַבּוֹת לְאַחֵר מִכֵּן פָּגַשׁ אוֹתוֹ אָדָם בְּמֶרֶן, בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּבְדַמְעוֹת בְּעֵינָיו הוֹדָה לוֹ, עַל שֶׁהִצִּיל אֶת חַיָּיו וְאֶת נַשׁוּאָיו.

כֵּן קָם רַבִּי אַבְרָהָם מִמַּטֵּת חֲלִיו

כַּחַה שֶׁל הַתּוֹרָה הוּא הַכֹּחַ הַגָּדוֹל וְהַחֲזָק בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְצַדִּיקִים הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, אֶת הַכֹּחַ לְגַזֵּר גְּזָרוֹת וּלְשַׁנּוֹת סִדְרֵי בְּרָאשִׁית. אֲצֵל מֶרֶן, שָׁכַל חַיָּיו הָיוּ רַק תּוֹרָה, רָאוּ זֹאת לַעֲתִים קְרוֹבוֹת.

חֲמִיו שֶׁל מֶרֶן, הָיָה הַגָּאוֹן רַבִּי אַבְרָהָם פֶּתָאֵל, אֶחָד מִתַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים הַחֲשׁוּבִים בְּקֶרֶב יְהוּדֵי אֶרֶץ צוֹבֵה. הוּא הָיָה מִרְבִּיצַת תּוֹרָה בְּרַבִּים, וְאַנְשִׁים רַבִּים נִמְנוּ עַל שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ.

לַעֲתֵי זִקְנוֹתוֹ חָלָה רַבִּי אַבְרָהָם וְנָפַל לְמִשְׁכָּב, מִצָּבוֹ הוֹרַע וְהִדְרִידֵר וְהוּא אֲשַׁפֵּז בְּבֵית הַחוֹלִים, כְּשֶׁהוּא חָלָשׁ וְתַשׁוּשׁ.

וְהִנֵּה, בִּשְׁעַת צָהֳרַיִם, נִרְאֶתָה בְּפֶתַח הַחֶדֶר דְּמוּתוֹ שֶׁל הַחֶתֶן הַגָּדוֹל, מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי עוֹבְדֵיָה יוֹסֵף, שֶׁהִגִּיעַ לְבִקָּר אֶת חֲמִיו, כְּשֶׁהוּא מְלֻחָה בְּכֵנוֹ, הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק.

"מה שלומך?" שאל מֶרֶן את חֲמִיו. במקום להשיב, החל רבי אברהם לבכות בכי תמרורים. "רוצה אני להמשיך וללמד תורה! חפץ אני ללמד וללמד, לשמר ולעשות!" בכה בקול חנוק, "מה לי ולחלאים הללו?"

התבונן בו מֶרֶן, ועיניו נמלאו דמעות. צערו של חֲמִיו נגע לעמקי לבו. הוא נזכר במעשה המוצא בגמרא, ברבי יוחנן שבקר את רבי חייא בר אבא בעת ששכב על מטת חליו, ושאלו: "חביבים עליך יסורים?" רבי חייא בר אבא השיב: "לא הם ולא שכרם", ורבי יוחנן אחז בידו והקימו ממטת חליו. ואכן, רבי חייא בר אבא הבריא ושב לאיתנו.

מֶרֶן החליט לעשות מעשה. הוא הורה לחֲמִיו מה עליו לעשות, וכיצד עליו להשיב לשאלתו, ולאחר מכן אחז בידו, ומשך אותו אליו שלוש פעמים, כשבכל פעם הוא אומר בקול רם: "יֵהָב לִיָּה יְדִיָּה ואוקמיה". כלומר: "נתן לו יְדוֹ והקימו". ולאחר מכן שאל את חֲמִיו: "חביבים עליך יסורים?" ורבי אברהם השיב: "לא הם ולא שכרם".

לא חלפו ימים מועטים, ושפור נפר החל מסתמן במצבו של רבי אברהם. וכאשר רבי אברהם קם ממטת חליו והביא לחלוטין, שפשו הרופאים את עיניהם בתדהמה. אולם רבי אברהם לא נדהם כלל ועקר. הוא ידע את כחו הגדול של חתנו הגאון, שהוא בבחינת צדיק גזר והקדוש ברוך הוא מקיים.

ללמד גם בימי מלחמה

בימי בחרותו של מֶרֶן, ידעה ירושלים ימים קשים. לא רק הפרנסה הייתה מצויה בדחק. גם המצב הבטחוני היה רגיש ורעוע, ולעתים קרובות היו פגזים נופלים בין בתי השכונות הצפופות, וגורמים לאבדות ברכוש, ולנפגעים בנפש. היו אלו פגזיהם של הערבים, ששמו להם למטרה, לטווח את השכונות של ה"יאהוד".

אולם כל אלו לא הרתיעו את מֶרֶן כמלא הנימה, מלעסוק בתורה הקדושה, בשקיידה עצומה ומפלאה.

באחד הערבים של שנת תרצ"ג ספגה ירושלים הפגזה קשה. השכונות היו שרירות בעלטה, כדי שלא לתת לאויב את היכלת לטווח את הבתים, ואנשי העיר הסתתרו בדירות תחתונות ובמרתפים, כשלבם חרד ורועש.

רק ב"שטיבל" של מאה שְׁעָרִים האִיר נֵר קְלוּשׁ אֶת הָאֶפֶלָה הַסְּמִיכָה. הִיָּה זֶה מֶרֶן, שֶׁעֲלָה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, הַדְּלִיק נֵר קֶטָן, וְהִתְיָשַׁב לְלַמֵּד לְאוּרוֹ, כְּאִלּוּ מְאוּמָה לֹא מִתְרַחֵשׁ מִסְּבִיב.

אֵלָּא שְׁאֵנִשִּׁי הַשְּׂכוּנָה שָׁשָׂהוּ בְּרָחוּב וְהִבְחִינוּ בְּנֵר הַמֵּרְצֵד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, נִבְהָלוּ. "הָאֵם יֵשׁ גִּנְבַּת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ?" שָׁאָלוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, וּמִהֲרֻ לְהַזְעִיק אֶת רַב הַשְּׂכוּנָה, הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁמִשׁוֹן מִטְעַפְלִיק, לְבַדֵּק מָה מִתְרַחֵשׁ שָׁם, בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

עָלָה רַבִּי שְׁמִשׁוֹן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְעִינָיו כָּסוּ בְּדֶק שֶׁל דְּמָעוֹת לְמִרְאָה הַנֶּעַר הָרָחוֹק עַל סִפְרָיו. "בְּנִי", לֹחֵשׁ בְּאֶזְנוֹ וְנִגַּע בְּכַתְפוֹ בְּרֶה, "מִסְכָּן לְשָׂהוּת כָּאֵן קַעַת, בּוֹא עִמִּי לְבֵיתִי שְׁבִקוּמַת הַקֶּרֶקַע, שֶׁם תּוּכַל לְלַמֵּד בְּבִטְחוֹן". וְהוּא נָטַל אֶת יָדוֹ שֶׁל הַנֶּעַר הַצָּעִיר בְּיָדוֹ, וְיָצָא עִמּוֹ הַחוּצָה, אֶל הָרָחוּב הַחֲשׂוּהָ. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה בְּדִיּוֹק, הִסְתַּוְּבְּבוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל מֶרֶן בְּרָחוּבוֹת, מְחַפְּשִׁים אַחֲרָיו בְּלֵב חֲרָד. הָיוּ אֵלּוּ אָבִיו וְאָחִיו שֶׁל מֶרֶן, שֶׁנִּתְקַלּוּ לְפָתַע בַּגָּאוֹן רַבִּי שְׁמִשׁוֹן, אוֹחֵז בְּיָדוֹ שֶׁל הַנֶּעַר הָאֲבֹד.

"לְהִיכֵן נַעֲלַמְתָּ?" הִתְרַעְמוּ, "הֲלֹא גִרְמַת לָנוּ לְחֲרָדָה נוֹרְאִית!" הֵם לֹא שָׁעֲרוּ, כִּי הֵבֵן הָאוֹהֵב לֹא עָשָׂה זֹאת מִתּוֹךְ הַתַּעֲלָמוֹת, חֲלִילָה, אֵלָּא בְּתַמִּימוֹת וְאֶהֱבַת תּוֹרָה אֲמִתִּית, שֶׁבַּעֲרָה בְּלָבוֹ...

הִיָּה זֶה הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁמִשׁוֹן, שֶׁחָלַץ אוֹתוֹ מִן הַתְּסַבֵּכֶת וְנִבֵּא אֶת עֲתִידוֹ. "אֵל נָא תִּקְעֵסוּ עָלָיו", הוֹרָה לְבְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, "עוֹד יִצְמַח בְּנִכְם לְגָדוֹל בְּתוֹרָה, וּלְגָאוֹן עֲצוּם וְנִפְלֵא..."

הַבְּרָכָה שֶׁהִרְעִידָה אֶת הָאֲרָמוֹן הַצְּרִפְתִּי

הַדֶּבֶר אֲרַע בַּעַת בְּקוּרוֹ שֶׁל מֶרֶן בְּפָרִיז שֶׁבְּצִרְפַּת. בְּנֵי הַקְּהֵלָה, שֶׁצִּפּוּ לְבוֹאוֹ שֶׁל מֶרֶן בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם, קָבְלוּהוּ בְּכָבוֹד מְלָכִים. נִכְבְּדִי הַקְּהֵלָה הַמִּתִּינוּ לוֹ בַּשָּׂדֶה הַתְּעוּפָה, נִרְגָּשִׁים וְנִפְעָמִים.

אֲךָ לֹא רַק בְּנֵי הַקְּהֵלָה הַיְּהוּדִית הַמִּתִּינוּ לְמֶרֶן. מִשְׁמֵר כְּבוֹד מִיָּחָד, שֶׁהַעֲמִיד לְכָבוֹדוֹ, עַל יְדֵי מִשְׁטֶרֶת פְּרִיז, קָבַל אֶת פָּנָיו, בְּכָבוֹד הַשְּׂמֹר לְרֹאשֵׁי מִמְשָׁלוֹת. הֵם אֲבָטְחוּ אֶת הַבְּקוֹר בְּקִפְדָּה, וְלֹא אֶת רִכְבּוֹ שֶׁל מֶרֶן בְּנִידוֹת וּבְאִפְנוּעִים, עַד לְבֵיתוֹ שֶׁל רַב הַקְּהֵלָה.

כְּאִשֶּׁר הִגִּיעַ הָרֶכֶב לְבֵית הָרֵב, יָצָא מֶרֶן מִן הָרֶכֶב, וּבִקֵּשׁ מִרְבֵּה שֶׁל הַקְּהֵלָה:
"אֲנִי, קָרָא לְכָאן אֶת הַשּׁוֹטְרִים וְאֲנִשִּׁי הַבִּטְחֹן שְׁלוֹנוֹ".
"לָשֵׁם מָה?" הִתְעַנֵּן רֵבָה שֶׁל הַקְּהֵלָה. "אֲנִי רֹצֶה לְבָרֵךְ אוֹתָם וְלַהֲדוֹת לָהֶם,
עַל שִׁטְרָחוֹ לְמַעַנִּי!"

"אָבֵל, רֵבִנוּ, הֲלֹא הֵם גּוֹיִים. הֵם לֹא יוֹדְעִים מָה זֶה 'מִי שִׁבְרָךְ'", נִסָּה רֵבָה שֶׁל
הַקְּהֵלָה לְהַסְבִּיר. "בְּכָל זֹאת, קָרָא לָהֶם!" הוֹרָה מֶרֶן. וְאֲנִשִּׁי הַבִּטְחֹן נִקְרְאוּ
לְהִתְאַסֵּף לִיד רֶכֶבוֹ שֶׁל מֶרֶן.

וּמֶרֶן נָתַן בָּהֶם אֶת עֵינָיו הַטּוֹבוֹת, וּבִבְרָךְ אוֹתָם בְּחֵם מִקִּירוֹת לְבוֹ, בְּמִשְׁךְ דִּקְוֹת
אֲרָכוֹת. הַשּׁוֹטְרִים הִקְשׁוּחִים, עֲטוּיֵי הַקִּסְדּוֹת וְלְבוּשֵׁי הָאֲפֻדִּים, עֲמָדוֹ וְהֶאָזִינוּ
בְּקִשְׁבּוֹ. הֵם לֹא כָּל כֵּךְ הִבִּינוּ אֶת שִׁפְתֵי הַקִּדָּשׁ, שֶׁבִּפְיוֹ שֶׁל הָרֵב, אָבֵל לְבוֹתֵיהֶם
הִרְגִּישׁוּ אֶת הַחֵם הַמִּמָּס שֶׁקָּרַן מִמֶּרֶן. דְּמַעוֹת סוֹרְרוֹת נִקְווּ בְּזוּיוֹת עֵינֵיהֶם...
הַמַּעֲמֵד הִמְרָגֵשׁ הַסִּתִּים, אֶךְ הַסְפּוֹר תָּם וְלֹא נִשְׁלַם.

תִּקְוָפָה מְסִימָת לְאַחֵר שֶׁמֶרֶן שָׁב אֲרָצָה, הִזְדַּמֵּן רֵבָה שֶׁל הַקְּהֵלָה אֶל אֲרָמוֹנוֹ
שֶׁל נָשִׂיא צֶרֶפֶת, ז'אק שִׁירָק. וּמָה מְאוֹד הִפְתָּע כְּאִשֶּׁר הִנָּשִׂיא פָּנָה אֵלָיו וְשָׁאֵל:
"מָה שְׁלוֹמוֹ שֶׁל הָרֵב עוֹבְדִיָּה יוֹסֵף מִיִּשְׂרָאֵל?"

"שְׁלוֹמוֹ טוֹב, בְּרוּךְ ה'." אָבֵל מְדוּעַ בִּכְךָ מִתְעַנֵּן הַנָּשִׂיא?" לֹא הִבִּין הָרֵב. וְהַנָּשִׂיא
הִצְרָפֶתִי סִפֵּר בְּהִתְרַגְּשׁוֹת: "יָדַע לָךְ, כִּי קִבְּלֹתִי מִכְתֵּב מִרְגֵּשׁ מָאֵד, מֵאֲנִשִּׁי
הַמִּשְׁטָרָה הִצְרָפֶתִית. הֵם כָּתְבוּ לִי, כִּי ה'אֲפִיּוֹר' שֶׁל הַיְּהוּדִים, הוּא אָדָם
מִיִּחַד בְּמִינוֹ, בְּעַל לֵב רַחֲמָן וְרִגִּישׁ מְאִין כְּמוֹהוּ. וְהוּא חוֹלֵק כְּבוֹד עֲצוֹם לְכָל
נִבְרָא, וּמְכִיר טוֹבָה לְכָל אֶחָד..."

רַק אַז הִבִּין רֵבָה שֶׁל הַקְּהֵלָה, כִּי עֵינָיו הִקְדוּשׁוֹת שֶׁל מֶרֶן צָפוּ אֶת קִדּוּשׁ ה'
הָעֲצוֹם שִׁיגְרָם כְּתוֹצָאָה מֵאוֹתוֹ 'מִי שִׁבְרָךְ'.

הַקּוֹפִיף שֶׁשִּׁמַּח אֶת מֶרֶן

בְּשָׁנָה הָרֵאשׁוֹנָה לְפִטְרִית הָרֵבִיטָה, הָיָה מֶרֶן שָׁקוּעַ בְּעֶצֶב עֲמֵק. פְּעָמִים רַבּוֹת
בְּמַהֲלָק לְמִדּוֹ הָיָה מִרִים אֶת רֵאשׁוֹ מִן הַסִּפֵּר, גּוֹנֵחַ בְּצַעַר, וְדַמְעוֹת הָיוּ נוֹטְפוֹת
מֵעֵינָיו.

בְּנֵי בֵּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן נִסּוּ לְעוֹדְדוֹ וּלְשִׁמְחוֹ, אוּלֵם הִדְבָּר לֹא עָלָה בְּיָדָם. חִסְרוֹנָה שֶׁל
הָרֵבִיטָה הֵעִיק עַל מֶרֶן עַד מְאוֹד. עִם הַתְּקַרְבַּת חַג הַפּוּרִים, הִתְקַשֵּׁר בְּנוֹ שֶׁל מֶרֶן

לאחד ממכריו, וספר לו על המצב. "אנא, עשה משהו כדי לשמח את אבא", בקש.

ואותו מקרב חשב ומצא. הוא נזכר באחד מידידיו המחזיק חות בעלי חיים, באזור יער ירושלים, ותכנית נרקמה במחו.

בבקר יום הפורים הגיע לחנותו של ידידו, ובקש בהשאלה קופיף קטן וחמוד. משנענה חברו והפקיד בידו את הקופיף, הלבישו תלמידו של מרן בבגדי תינוק, חבש לראשו כובע קטנטן, ועלה עמו אל ביתו של מרן.

הוא אחז את הקופיף-תינוק בין זרועותיו, נכנס לחדרו של מרן, וקרא: "פורים שמח, רבנו! פורים שמח!"

מרן הרים ראשו מן הספר, וחיוך עצוב התפשט על פניו. "פורים שמח!" השיב לתלמידו.

"הנה, התכנית עומדת להצליח", הלים לבו של התלמיד בעז. הוא קרב את הקופיף למרן, ובקש "רבנו, אנא, יברך את התינוק, שיגדל לגאון ולתפארת". מרן נענה ברצון. הוא הניח את ידו על ראשו של ה"תינוק", ולפתע נחרד ממקומו. "מה זה?! הלא זה קוף!"

לפתע הבין כי תלמידו בקש לשמחו. הוא פרץ בצחוק גדול, והניח ידיו על מתניו. והקופיף, הלבוש בגדי תינוק, נצל את ההזדמנות, זנק מידיו של מרן, והחל מתרוצץ בחדר, מטפס על הספרים ומדלג על המדפים.

"בא הנה, קופיקו!" החל מרן לרדף אחריו, כשבת צחוק מרחפת על פניו, "בא הנה לקאן!"

כעבר דקות ארוכות הושב הקופיף לבעליו, והתלמיד נפרד ממרן לשלום. אולם לא לזמן רב.

כאשר הגיע ברכבו אל היציאה מירושלים, נשמע צלצול הטלפון בחלל הרכב. מעבר לקו נשמע קולו של מרן.

"חביבי, עליך לחזר לקאן עם הקוף, להיכן נעלמת? מרב ההמלה לא שמתי לב, ולא ברכתני על הקוף 'ברוך משנה הבריות'. אנא, חזר לקאן, כדי שאוכל לברך עליו". וקר הנה.

שיחת הטלפון המיוחדת

בביתו של אחד האברכים בירושלים צלצל הטלפון. האברך הרים את השפופרת, והאזין בקשב.

"האם אנו מדברים עם רב פלוני?" נשאל. "כן", השיב בחיוב, "מי מדבר?"

"מדברים כאן מביתו של הרב עובדיה יוסף. הרב מבקש לראות אותך!"

"מה?!" נבהל האברך, ולא האמין למשמע אזניו, "מה?! הרב עובדיה מבקש לראות אותי? מדוע?!"

הוא לא הבין איך גדול הדור, יודע עליו, ומי יודע מדוע הוא קורא לו? אולם הוא לא שאל שאלות. הוא לבש את החליפה, וחבש את הכובע, ומהר אל ביתו של מרן.

נרגש כלו התקבל בביתו של מרן, והפנה לחדרו. כאשר נכנס לחדר הלמוד של מרן, חש כי לבו פועם בפראות. על השלחן שלפני מרן היה מנח קונטרס קטן בענייני תרומות ומעשרות, קונטרס שחבר אותו אברך, זמן קצר קודם לכן. "בני, חביבי", הרים מרן את עיניו מן הספר, "בוא, גש הנָה".

נגש האברך אל שלחנו של מרן, ומרן אמר: "דע לך, כי עוסק אני עתה בענייני תרומות ומעשרות, והסתיעתי בקונטרס החשוב שחברת, שהגיע לידי".

האברך הנדהם לא ידע את נפשו. הקונטרס הקטן שחבר, בענייני תרומות ומעשרות, הוא אשר סיע למרן גדול הדור, שכל התורה כלה פרושה לפניו, על כף ידו?!

אך כזו הייתה מדת ענותנותו העצומה של מרן. ענוה עצומה, שהביאה אותו לעודד תלמידי חכמים צעירים ממנו בששים ושבעים שנה, בעידוד מתוק וחס. "רבנו", הרקין האברך את ראשו, "עברו כמה שנים מנשואי, ועדין לא התברכתי בילדים. אנא, יבטיח לי שאזכה לכה".

"לא אוכל להבטיחך דבר", השיב מרן, "אבל אני מברך אותך, ואתפלל עליך שתזכה לילדים".

האברך לא ותר על שעת הכשר. הוא בכה והתחנן, ובקש הבטחה. אבל מרן הרים עיניו לשמים ודמעות זלגו על לחיו. "להבטיח לא אוכל, אבל אתפלל עליך... והרב ברח בחס, והתפלל על האברך מכל לבו.

וכך היה. פעבר שנה, חבקו האברך ואשתו בן זכר, בשעה טובה ומצלחת.

מדוע בקש מֶרֶן לְדַחוֹת אֶת הַנִּתּוּחַ?

כִּאֲרֵב עֲשָׂרָה שָׁנִים קִדָּם פְּטִירָתוֹ, עִם הַתְּקַרְבּוֹ לְגִיל שְׁמוֹנִים, חָשׂ מֶרֶן בְּלִבּוֹ. הוּא אֲשַׁפֵּז בְּבֵית הַחֹלִים, וְהַרְפָּאִים הַמִּמָּחִים שֶׁבְּדִקְוָהוּ, קָבְעוּ כִּי עָלִיו לַעֲבֹר צָנְתוֹר.

בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל מֶרֶן חֲרָדוּ לְשִׁלּוּמוֹ, אוֹלָם הַרְפָּאִים הִרְגִּיעוּ וְהִבְטִיחוּ כִּי כַּעֲבֹר כַּמָּה יָמֵי אֲשַׁפּוּז יָשׁוּב מֶרֶן לְאִיתָנוּ וְיִשְׁחַרֵּר לְבֵיתוֹ.

הַנִּתּוּחַ נִקְבַּע לְיוֹם מִסִּים, וּבִבְקָרוֹ שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם בִּקְשׁוֹ הַרְפָּאִים לְהַכִּין אֶת מֶרֶן לְקִרְאָת הַנִּתּוּחַ.

אוֹלָם אִז פָּנָה מֶרֶן אֶל הַרְפָּאִים וּבִקְשׁ מֵהֶם בִּקְשָׁה יוֹצֵאת דִּפָּן. "אֲנִי, תָּנוּ לִי חֲפָשָׁה שֶׁל שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת מִבֵּית הַחֹלִים. וּבְעוֹד שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת אָשׁוּב לְכָאן, עַל מִנֵּת לַעֲבֹר אֶת הַנִּתּוּחַ".

"מִדּוּעַ זָקוּק הָרַב לְחֲפָשָׁה בֵּת שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת?" תָּמָהּ הַרְפָּאִים בֵּינָם לְבִין עֲצָמָם, אוֹלָם הֵם כְּמוֹכֵן לֹא הֵעִזּוּ לְהַבִּיעַ אֶת מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם בְּפִני מֶרֶן. הֵם אֲשָׁרוּ אֶת דַּחִית הַנִּתּוּחַ, וּמֶרֶן יָצָא לְבֵיתוֹ, מְלִיָּה בְּבִנֵּי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַקְּרוֹבִים.

וְאִכֵּן, כַּעֲבֹר שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת בְּדִיּוּק שֶׁב מֶרֶן לְבֵית הַחֹלִים. הַנִּתּוּחַ בָּצַע בְּהַצְלָחָה, וְהַכֵּל הֵלךְ לְמִישְׁרֵין.

אוֹלָם, מָה עָשָׂה מֶרֶן בְּאוֹתָן שְׁלוֹשׁ שָׁעוֹת? וּמִדּוּעַ נִזְקַק לְאוֹתָהּ חֲפָשָׁה מוֹזָרָה? וּבִכֵּן, הַסּוּד הַתְּגָלָה לְאַחַר שֶׁמֶרֶן הִתְעוֹרֵר מִן הַהִרְדָּמָה. וְכֵן סֵפֶר מֶרֶן לְבִנֵּי בֵיתוֹ: "וְיִדְעִים אַתֶּם? לְפָנַי תִּקְוָה מְסִימָת הוֹבָאָה לְפָנַי שְׁאַלָה חֲמוּרָה בְּעִנְיָנָה שֶׁל אִשָּׁה גְּגוּנָה. זוֹ אִשָּׁה, שֶׁבְּעֵלָה עֲזַב אוֹתָהּ לְאַנְחוֹת, וּבְמִשְׁךְ שָׁנִים הִיא מִצָּפָה לְפִסֵּק הַלָּכָה, שִׁיתִּיר אוֹתָהּ מִכְּבָלֵי גְּגִינוּתָהּ, כְּדִי שֶׁהִיא תוּכַל לְהִמָּשִׁיךְ בְּחִיָּה".

"בְּתִקְוָהּ הָאֲחֵרוֹנָה עֲסָקְתִּי בְּכֵן בְּמִשְׁךְ שָׁעוֹת רַבּוֹת, וְכִמְעַט שֶׁהַצְלַחְתִּי לְהִתִּיר אֶת הָאִשָּׁה", סֵפֶר מֶרֶן בְּהִתְרַגְּשׁוֹת, "אוֹלָם אִז נִקְבַּע מוֹעֵד הַנִּתּוּחַ, וְנִאֲלָצְתִּי לְהַפְסִיק מִכְּתִיבַת הַתְּשׁוּבָה, וְלִהְיוֹת אֲשַׁפֵּז בְּבֵית הַחֹלִים".

"מִתְחַלָּה חֲשַׁבְתִּי, שֶׁלְאַחַר שֶׁאֲשַׁתְּחַרֵּר, בְּעֶזְרַת ה', אֲשָׁלִים אֶת הַמְּלָאכָה. אוֹלָם כִּאֲשֶׁר הִתְקַרַּב מוֹעֵד הַנִּתּוּחַ, אֲמַרְתִּי לְעַצְמִי: וְכִי מִי מִבְּטִיחַ לִי שֶׁאֲצַא מִכָּאן? וְמָה יְהִיָּה עַל אוֹתָהּ גְּגוּנָה אֲמַלְלָה, אִם הַנִּתּוּחַ לֹא יִצְלִיחַ חֹס וְשִׁלּוֹם?

"בקשתי, אפוא, לדחות את הניתוח בשלוש שעות, ובמשך אותן שעות סימתי את תשובתי בענינה של העגונה. וברוך ה', נמצא הפתח להתירה! ורק אז נגשתי לניתוח, בלב רגוע..."

"שתקום ותלך!"

מִן הַיָּה אֶחָד הַתַּלְמִידִים הַמִּבְחָרִים שְׁבִישִׁיבַת "פֹּרֶת יוֹסֵף".
רֹאשׁ הַיִּשְׁבָּה, הַגָּאון רַבִּי עֲזָרָא עֲטִיָּה, הָעֲרִיר אוֹתוֹ מְאוֹד, וְסִמָּה יָדוֹ עָלָיו וְעַל הוֹרָאוֹתָיו.

פַּעַם, לְאַחַר שְׁמֶרֶן עָבַר דִּירָה, נִעְרָכָה בְּבִנְיָנוּ הַחֲדָשׁ אֶסְפַּת דִּירִים. כָּל הַדִּירִים הִתְבַּקְּשׁוּ לְהִגִּיעַ לְאַחַת הַדִּירוֹת, לְצַרֵּךְ קִבְלַת הַחֲלָטוֹת הַנוֹגְעוֹת לְבִנְיָן. אוּלָם מֶרֶן, שֶׁזְמָנוּ הָיָה יָקָר מִפְּזַז וְהַקְדָּשׁ אֶךְ וְרַק לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, לֹא רָאָה צָרָה לְהִגִּיעַ בְּעֶצְמוֹ לְאַסְפַּת הַדִּירִים. הוּא שָׁלַח אֶת נָהֳגוֹ לְאַסְפָּה, וְהִסְמִיךְ אוֹתוֹ לְדַבֵּר בְּשֵׁמוֹ.

אֲלֹא שֶׁבִּתְחִלַּת הָאֶסְפָּה, כְּאֲשֶׁר הִתְבָּרַר שְׁמֶרֶן שָׁלַח אֶת נָהֳגוֹ בְּמִקּוֹם לְהִגִּיעַ בְּעֶצְמוֹ, הִתְרַעְמָה עַל כֹּךָ אַחַת הַדִּירוֹת. בָּרַב טַפְשׁוּתָהּ עֲמָדָה עַל כֹּךָ, שְׁמֶרֶן יָגִיעַ בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ לְפָגִישָׁה, כָּכָל יֵתֶר הַדִּירִים. נִסּוּ לְהַסְבִּיר לָהּ, שְׁמֶרֶן שְׁקוּעַ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, אוּלָם הִיא בְּשִׁלָּה, בְּעֵקֶשְׁנוֹת לֹלֵא פְּשָׁרוֹת.

הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לְאָזְנוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְהִרְבָּה אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם, בִּקֵּשׁ לְהִרְגִיעַ אֶת הַרוּחוֹת. הוּא סָגַר אֶת הַסֵּפֶר וַיֵּרֶד בְּעֶצְמוֹ לְאַסְפַּת הַדִּירִים. הִשְׁתַּתֵּף כָּכָל שְׁנַדְרָשׁ, וּבִסְיוֹם הָאֶסְפָּה קָם מִמִּקּוֹמוֹ וְעָלָה לְבֵיתוֹ.

גַּם שְׁאֵר הַמִּשְׁתַּתְּפִּים קָמוּ לְלַכֵּת לְדֶרֶכָם, כָּלֵם, חוּץ מֵאִשָּׁה אַחַת. הִיְתָה זוֹ אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִכְרִיחָה אֶת מֶרֶן לָרֶדֶת לְאַסְפַּת הַדִּירִים. הִיא נִדְבָּקָה לְמִקּוֹמָה בְּאַרֵּץ פֶּלֶא, וְלֹא הִצְלִיחָה לְהִנִּיעַ אֶת גּוּפָהּ.

"הִצִּילוּ!" זָעָקָה בְּקוֹל נוֹרָא, "הִצִּילוּ!"

הִסָּבָה הִיְתָה בְּרוּרָה. מִשְׁתַּתְּפֵי הָאֶסְפָּה הָיוּ הַמוֹמִיִּם, אֶךְ הֵם הִבִּינוּ מִיָּד כִּי הַדְּבָר אֵרַע כְּעֵנֶשׁ מִשְׁמִיִּם, עַל כֹּךָ שְׁאוֹתָהּ אִשָּׁה פָּגְעָה בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל מֶרֶן וְגִזְלָה מִזְמָנוֹ.

שְׁלִיחַ בָּהוּל עָלָה אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְהִתְחַנֵּן: "כְּבוֹד הָרַב, הָאִשָּׁה מִבְּקָשָׁת קִלְיָהּ. הִיא מִבְּקָשָׁת מַחִילָה. אָנָּה, הָרַב יִתְפַּלֵּל שְׁתּוּכַל לְקוֹם מִהַכְּסָא..."

ומֶרֶן עֲשֶׂה אֶת עֲצָמוּ כָּאִלוֹ אֵינוּ מִבֵּין. "הָאֵם אֲמַרְתִּי לָהּ לֹא לָקוּם?" שָׁאֵל, "שֶׁתָּקוּם וְתֵלֵךְ!"
וְאֵכֵן, בְּאוֹתוֹ רֹגַע בְּדִיּוֹק הַצְלִיחָה הָאִשָּׁה לָקוּם מִמְּקוֹמָהּ וּלְלַכֵּת לְדֶרֶכָה...

שְׁפוּפֶרֶת הַטֵּלְפֹן שֶׁנִּזְוָרָה מִיְתַמָּת

בְּבֵיתוֹ שֶׁל מֶרֶן צִלְצַל הַטֵּלְפֹן.
אֶחָד מִבְּנֵי הַבֵּית הָרִים אֶת הַשְּׁפוּפֶרֶת וְהֶאֱזִין.
"הֲלוֹ, שְׁלוֹם, מְדַבֵּר רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה, אֶהוּד בָּרֵק. אֶפְשָׁר לְדַבֵּר עִם כָּבוֹד הָרֵב?"
"רֵק רֹגַע, אֲדוֹנִי", הִשִּׁיב בֶּן הַבֵּית, וּמֵהָר לַחֲדָר הַלְמוּד שֶׁל אָבִא, לְבִשָּׁר לוֹ
שֶׁרֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה מִמְתִּין לוֹ עַל הָקוּ.
מֶרֶן, שֶׁהָיָה שְׁקוּעַ בְּלִמּוּדוֹ, הִנִּיחַ סִימָן בְּמִקְוִם שָׁבוּ עֶסֶק, סָגַר אֶת הַסֵּפֶר בְּכָאֵב
לֵב, וַיֵּצֵא אֶל הַטֵּלְפֹן. הִתְיַשֵּׁב עַל הַכִּסֵּא, וְאַחֲזַ בַּשְּׁפוּפֶרֶת.
"שְׁלוֹם, אֲדוֹנִי רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה, מְדַבֵּר עוֹבְדֵי יוֹסֵף".
הַשִּׁיחָה הַחֲלָה, וְרֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה סֵפֶר לְמֶרֶן עַל עֵינָן מִסִּים, שֶׁלִּדְעָתוֹ הָיָה
חָשׁוֹב. מֶרֶן הִתְעַנֵּן בְּנִימוּס, וְעָנָה מָה שֶׁעָנָה.
אוֹלָם רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה, שֶׁחָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא כָל סֵפֶק, מֶרֶן נִהְנֶה וּמִתְכַּבֵּד לְשׁוֹחֵחַ
עִמּוֹ, רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה, לֹא חָדַל מִלְפִּטְפֹּט. הוּא הַמְּשִׁיר וְדַבֵּר, וְסֹפֵר וְלֹהֵג. וּמֶרֶן
הַבֵּית בְּכָאֵב בִּשְׁעוֹנוֹ.
לֹא חָבֵל?! עוֹד דִּקְהָ מִתְבַּזְבֶּזֶת לָהּ, וְעוֹד דִּקְהָ, וְעוֹד דִּקְהָ. הֲלֹא אֶפְשָׁר בִּינְתִים
לְלַמֵּד...
וּלְפִתְעַ הַחֲלִית מֶרֶן שִׁזְהוּ, דִּי. הוּא הִנִּיחַ אֶת הַשְּׁפוּפֶרֶת מִיָּדוֹ, וְנִטַּשׁ אוֹתָהּ כָּה,
תִּלְוִיָה בְּאֹיִר. הוּא שָׁב לַחֲדָרוֹ וְצִלְצַל בַּחֲזָרָה אֶל הַלְמוּד הָאֶהוּב, הַמְּתוֹק, כְּשֶׁחִין
מִנְסָה הַחוּתֵר בַּיָּם הַגָּדוֹל. וְרֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה? עוֹדֵנוּ מִפְּטֹט.
אֶךְ לְפִתְעַ עָבַר בְּמִקְוִם אֶחָד מִבְּנֵי הַבֵּית. הוּא הַבְּחִין בַּשְּׁפוּפֶרֶת הַתִּלְוִיָה בְּאֹיִר,
וּבִקֵּשׁ לְהַשִּׁיבָה עַל כִּנָּה. אֶךְ קִדָּם לָכֵן הַצְמִיד אוֹתָהּ לְאֶזְנוֹ, וּמָה מְאוֹד נִדְהָם
לְשִׁמְעַ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַמְּמַשְׁלָה בּוֹקֵעַ מִמֶּנָּה, בְּטוֹחַ שֶׁמֶרֶן מֵאֲזִין לְפִטְפוּטָיו
בְּרֵב קֶשֶׁב...

"אה, סליחה", קטע בן הבית את שיחו של ראש הממשלה, "הרב היה מכרך ללכת לצורך ענין מסים. אנחנו באמת מתנצלים, סליחה..." והשפופרת הושבה למקומה.

באותו יום קבלו בני הבית שעור נוסף במשמעות הכתוב: "טוב לי תורת פיך, מאלפי זָהב וְכֶסֶף".

כמובן, איש בעולם לא היה מעז להותיר כך את ראש הממשלה לשוחח עם עצמו בטלפון וגם מרן, שנהג כך, לא נהג כן מתוך זלזול חס ושלום, אלא מתוך אהבתו העצומה עד אין קץ ללמוד התורה הקדושה.

מה עומד מעל לכל?

היו אלו ימי ממשלת נתניהו הראשונה. הרוחות סערו וגעשו. על הפרק עמדה מסירת העיר חברון, עיר האבות, לידיהם של הישמעאלים.

המדינה כלה געשה, דעות נשמעו לכאן ולכאן, ומטבע הדברים עמד ביתו של מרן בעין הסערה. חברי כנסת ושרי ממשלה, אלופי צבא ומפקדים בכירים, נכנסו ובאו בביתו של מרן. ומרן שמע והאזין, הנחה וכון.

אותו יום עליו נסוב ספורנו, היה אחד מן הימים הללו. בעיר נתניה הרחוקה הגיע אברהם, שזה עתה שב בתשובה, אל אחד מאנשי החנוך התורני בעיר, ודמעתו על לחיו.

"שבתי בתשובה שלמה, ואני מבקש לנהל את חיי על פי דרך התורה וההלכה", ספר, "אולם רעיתי שתחיה, מסרבת לקבל על עצמה על תורה ומצוות".

"אלו לא היתה פוגעת בארץ חיי, החרשתי", אמר האברהם, "הייתי ממתין לה בסבלנות עד שתגלה את אור היהדות. אולם מה אעשה והיא מכשילה אותי בעברות חמורות, עד שחיי אינם חיים?!"

הוא התפרץ בבכי ואמר: "אם לא תקבל על עצמה אשתי להתחשב בארץ חיי, לא תהיה לי בררה אלא להתגרש ממנה..."

איש החנוך הרגיע את רוחו של האברהם. "אנסה להכניסך אל מרן, ואולי משם תבוא ישועתך". כמה טלפונים הורמו, מספר שיחות נערכו, והאברהם יצא לירושלים, בתקווה לראות ישועה.

ובהגיעו אל ביתו של מֶרֶן, כמו המתיין מֶרֶן לקראתו. הוא שלח מן החדר את השרים הבכירים, את האלופים ואת המפקדים, ובקש להכניס את האברך האלמוני ולסגר את הדלת.

האברך הנרגש בכה כמו ילד קטן, ומֶרֶן נחם ועודד. "אל תבכה, אל תבכה", בקש, "התאזר בסבלנות, ובקצרת ה' תשוב רעיתך בתשובה שלמה!" מֶרֶן הוציא נִיר ועט, וכתב בכתב ידו גסח תפלה לחזרה בתשובה שלמה. לאחר מכן מסר את הנִיר לידו של האברך ובקש: "אל תראה זאת לאיש. ובכל תפלה, תתפלל על רעיתך מתוך מה שכתבתי, וה' ישלח לך ישועתו!". יצא האברך מן הבית, מנחם ומעודד, וכמוכּוּן, הקפיד לעשות כדבר מֶרֶן. בכל יום התפלל ברגש מתוך הנִיר שמסר לו מֶרֶן. וכעבר שלושה שבועות, זכה וראה ישועה נפלאה. אשתו שבה בתשובה שלמה, ונעשתה צדקת גמורה.

תורה מתוך שנה

שלחן השבת של מֶרֶן היה שלחן של תורה. פניו של מֶרֶן האירו באור יקרות, באור קדשיתה של השבת, ומפיו קלחו דברי תורה מרתקים. בניו של מֶרֶן, תלמידי חכמים בעלי שעור קומה, פלפלו עמו בדברי תורה, והתענגו על כל מלה.

המעשה הבא ארע באחד מימי השבת, כאשר מֶרֶן פתח והרצה בפני הנוכחים פלפול עמק, הנוגע לאחד מפסקיו של ידידו בנפשו, הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. מֶרֶן הקשה ותרץ, בנה וסתר, עד שהציג לפני בניו את מסקנתו המזקקת.

"מה אתם אומרים על כך?" שאל מֶרֶן בחייה, והבנים הביעו את התפעלותם מהפלפול העמק והמחדש. "נפלא עד מאוד", השתאו.

"ובכן", חיה מֶרֶן בשנית, "דעו לכם, כי את המערכה הלמדנית הזו, חדשתי הלילה, תוך כדי שנה".

"מה פרוש?" נדהמו הבנים, ומֶרֶן הסביר: "קדם שעליתי למטתי עסקתי בדבריו של חכם בן ציון, וכאשר ישנתי, המשיך מחי לשאת ולתת בדבריו. והנה, הפלפול – הריהו לפניכם..."

רק רבי משה, הבן הצעיר, לא נדהם ולא השתומם. הן במו עיניו ראה, כיצד אפופה ובלולה שנתו של מרן בדברי תורה.

היה זה כאשר השגים במסירות על בריאותו של אביו. בתקופה מסוימת, בה היה מרן זקיק להשגחה צמודה ממש, התקנה מצלמה בחדרו, ובשעות הלילה, כאשר היה מרן עולה לישן, היה רבי משה צופה במתרחש מן החדר הסמוך ומשגים על אביו במסירות.

פעמים רבות באותה תקופה ארע, שרבי משה היה מפציר במרן לעלות לישן לאחר יום למוד עמוס במיוחד, אך מרן היה מסרב ומבקש ללמד עוד ועוד ועוד.

גם כאשר היה נעתר לבסוף ועולה למטתו, היה רבי משה מבחין כי לפתע, לאחר זמן קצר, נעור אביו משנתו, קם ונוטל את ידיו, ומתישב אל השלחן לכתב.

שוב היה עולה לישן, ושוב היה מתעורר כעבור זמן קצר כדי לכתב. וכך כמה וכמה פעמים במשך הלילה.

"אבא", היה רבי משה שואל בבקרו של יום, "מדוע אינך ישן ברציפות?" ומרן היה משיב בפשטות: "יכי מה אעשה, שחדושי תורה צפים ועולים במחיי גם כאשר אני ישן? ובכן, הריני מתעורר ורושם אותם..."

מדוע הופיע הריב"ש בחלום?

בכל בקר היה מרן מתעורר משנתו בשעה מקדמת, מתארגן בזריזות, ומתישב להגות בתורה הקדושה קדם תפלת שחרית. בניו ובנותיו של מרן רגילים היו לראותו כך, רכון על ספריו בשעת בקר מקדמת.

בקר אחד התעוררו בניו של מרן, והבחינו בדבר מה מוזר. הם ראו כי מרן מתארגן בזריזות כפולה ומכפלת, ואץ רץ אל ארון הספרים, שולף ספר כלשהו, מעין בו בהשתוקקות, ולפתע מתרחב חיוך גדול על פניו.

ואם לא די בכך, הרי שגם במשך השעות שלאחר מכן, לא מש החיוך הרחב מפניו של מרן. הוא התהלך בבית אנה ואנה, כשבת שחוק מרחפת על פניו, ונכר היה עליו כי הוא שמח ומאשר מתמיד.

"אבא", נסו הבנים להבין, "מה קרה הבקר? מדוע אתה שמח כל כך?" "לא משנה", התחמק מרן מלהשיב. שוב נסו הבנים לגלות את הסוד, ושוב דחה אותם מרן בעדיניות.

הבנים נסו פעם שלישית ופעם רביעית, ומשלא זכו לתשובה, התיאשו וחדלו מלבקש. ורק הבן הבכור, יעקב, לא אמר נואש.

"אבא, אני מכרח לדעת מה היא הסבה להתנהגותך המיוחדת היום!" חזר וטען, בקש והפציר. ולבסוף נכנע מרן לתחנוניו ונאות לספר לו.

וכך ספר מרן לבנו, רבי יעקב: "דע לה, כי אתמול בלילה, כאשר שקדתי על תלמודי, תרצתי קשיה עצומה של התשב"ץ על הריב"ש. התרוץ הניח את דעתי, ועליתי לישן כשלבי שמח ומאשר".

"והנה, בחלומי", ספר מרן לבנו, "רואה אני דמות הדורה, בעלת זקן לבן ארה. והדמות אומרת לי: 'אני הוא רבי יצחק בר ששת. תנוח דעתך, כשם שהנחת את דעתי! באתי אליך מן השמים כדי להודיעך, שהתרוץ הנפלא אותו תרצת זה עתה על קשיתי של התשב"ץ על דברי, תרוץ נכון ואמתי הוא, ואף אני תרצתי כך, והעליתי את התרוץ בספרי, בסימן פלוני...".

רבי יעקב האזין בפה פעור לספרי שבפי אביו, ומרן המשיך וספר בפשטות: "כאשר קמתי מן השנה, עוד עמד החלום לנגד עיני, ומהרתי אל הספריה, לראות אם אכן נכון החלום, ואם אכן התרוץ אותו תרצתי מופיע בספרו של הריב"ש. ומה מאוד שמחתי לגלות כי אכן, זכיתי וכוונתי לדעתו הגדולה...".

כך נמצא המקור בדברי הראשונים!

באותו יום סערו הרוחות בבית הדין בירושלים. המדבר היה בגט, שבכשרותו הוטל ספק. בעלה של האשה נעלם לו, מזה זמן רב. והדרך היחידה להתיר לאשה להנשא בשנית, הייתה על ידי הכשרת הגט. על המדוכה ישבו שלשה דינים מפלגים: הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, הגאון רבי בצלאל זולטי ומרן. הרוחות, כאמור, סערו, משום שמחלקת עזה נטשה באשר לדינו של הגט. מרן בקש להקשיר את הגט, בהסתמך על כמה מתשובות האחרונים, ואולם, שני עמיתיו, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב והגאון רבי בצלאל זולטי, סברו

אחרת. הם טענו בחרם, כי כל עוד אין להתר זה סמוכין מדברי הראשונים, אין להכשיר את הגט!

הדיין התארגן והתמשך, כאשר כל אחד תומך בראיות משלו, ולפתע שקע מרן במחשבה עמקה, ואחר התנער ואמר: "זכורני, כי ידידי, הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הוכיח מדברי ה'תוספות', שהגט כשר!"

"האמנם?! תהו עמיתיו הגאונים, "איה הוא מקום ה'תוספות' המדבר?!"
"זה הענין", אמר מרן, "שאינני זוכר... אולם הבה ונקרא לחכם בן ציון ונשאלה את פיו!"

מרן הציץ בשעונו. "אמנם חכם בן ציון עומד כעת באמצע שיעורו, אולם בטוחני שהוא יהיה מוכן להפסיק את השיעור עבור התרת אשה מעגינותה..."
שלח בהול נשלח אל ישיבת 'פורת יוסף', לבקש מחכם בן ציון אבא שאול לגשת אל בית הדין.

הגאון רבי בן ציון עמד, אכן, באמצע מסירת השיעור. חדר השעורים המה וגעש ברתחא דאורייתא, ורבי בן ציון היה שקוע כל כלוו בהיות אביו ורבא, אולם למשמע דבריו של השליח, נאות לקטע את השיעור לזמן קצר. הוא בקש את סליחת התלמידים, חבש את מגבעתו ומהר לבית הדין.

למראהו, אורו עיני מרן. הוא הציג בפני ידידו את הענין ובקש ממנו להזכירו, היכן דיק מדברי ה'תוספות' שיש להכשיר את הגט. הגאון רבי בן ציון זכר היטב את דיוקו המדבר. לאלתר צטט את דברי ה'תוספות', דיק בלשונם, בחריפות עצומה, ושם פעמיו לחזר אל הישיבה...

ואכן, הדייק התקבל על לבם של הדיינים. "יש מקור מדברי הראשונים להכשיר את הגט!" קראו בשמחה. הגט הכשר, כדעתו של מרן, והאשה התרה מעגינותה.

הכל עבור החנוך

אחד הדברים שעמדו בראש מעיניו של מֶרֶן, הִיָּה חנוּך ילְדֵי יִשְׂרָאֵל. חנוּך ילְדֵי יִשְׂרָאֵל נָגַע לָלֶבֶט כָּל כֶּה, עַד שֶׁעָבְרוּ הִיָּה מוֹכֵן גַּם לַהֲתַנַּחֵם לְזִמְנֵן קָצֵר מִמְשׁוֹשׁ חִייוֹ, מִלְמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה.

פַּעַם נִכְנַס אֶל חֲדָרוֹ שֶׁל מֶרֶן מִנְהַל תִּלְמוּד תּוֹרָה, וְהַחֵל מִסֵּפֶר: "כְּבוֹד הָרֶבֶט, יֵשׁ לִי תִלְמִיד בְּכֹתָהּ ב', שָׂאֲבִיו רוּצָה לְהוֹצִיאָו מִהַתְלַמּוּד תּוֹרָה, וְלַהֲעָבִירוֹ לְבֵית סֵפֶר מִמְלֶכֶתִי. דְּבָרָנוּ עִם הָאֵב וְנִסִּינוּ לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו, אָבֵל הוּא מִסְרֵב לְשִׁמְעָ!" מֶרֶן שָׁמַע אֶת דְּבָרֵי הַמִּנְהַל, וְלֶבֶט נִצְבֵּט. "רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם", מִלְמֵל, "מָה יְהִיָּה עַל הַיֶּלֶד הַרָּה? כִּיצַד יִתְחַנֵּךְ לְתוֹרָה וְלִקְדוּשָׁה, אִם לֹא יִלְמַד בְּתִלְמוּד תּוֹרָה?" וְלִפְתָּע קָם מִמְקוֹמוֹ, וְאָמַר לְמִנְהַל: "בֹּא, הוֹלְכִים."

"לָאֵן הוֹלְכִים?" שָׂאֵל הַמִּנְהַל, הַמּוֹם מַעֲט. "הוֹלְכִים לְאָבִיו שֶׁל הַיֶּלֶד, לְשִׁכְנַע אוֹתוֹ שִׁישְׁאִיר אֶת הַיֶּלֶד בְּתִלְמוּד תּוֹרָה", אָמַר מֶרֶן, וְהִזְדַּרְז לְלַבֵּשׁ אֶת גְּלִימָתוֹ וּמִצְנָפָתוֹ. הַמִּנְהַל נִשְׁרָה אַחֲרֵי מֶרֶן, שִׁישְׁאֵר מִן הַחֲדָר וּבִקֵּשׁ מִבְּנֵי הַבֵּית שִׁישְׁמִינוּ אֶת הַנְּהָגָה. "אָבֵל, אָבֵא", אָמַר אֶחָד הַבָּנִים, "הַנְּהָגָה יֵצֵא עִם הָרֶכֶב, וְהוּא יָשׁוּב רַק מֵאַחֵר יוֹתֵר".

"אִם כֵּן", פָּנָה מֶרֶן לְמִנְהַל, "נִסַּע בְּרֶכֶב שְׁלָךְ!" "בְּרֶכֶב שְׁלִי?! הַמִּישָׁן וְהַמִּקְרָטָע?!" נִדְהַם הַמִּנְהַל, אָבֵל מֶרֶן זָרַז אוֹתוֹ: "חֲנוּךְ ילְדֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל הַפָּרָק! וְכִי מָה זֶה מִשְׁנָה בְּאִיזָה רֶכֶב נוֹסְעִים?" בְּיָדַיִם רוֹעֵדוֹת פָּתַח הַמִּנְהַל אֶת דֶּלֶת רֶכֶבוֹ הַמִּישָׁן בְּפָנָי מֶרֶן, מֶרֶן נִכְנַס וְהִתְיָשַׁב, וְהַמִּנְהַל הַחֵל בְּנִסְיָנָה.

פְּרָצוּפִים נִדְהָמִים הִבִּיטוּ בְּרֶכֶבוֹ שֶׁל הַמִּנְהַל. עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים לֹא הֶאֱמִינוּ לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם. מֶרֶן גָּדוֹל הַדוֹר נוֹסַע בְּרֶכֶב מִישָׁן, כְּאִלּוּ הִיָּה אָדָם מִן הַשּׁוּרָה. עַד מִהֲרָה הִגִּיעוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל הָאֵב, וּמֶרֶן הִקִּישׁ בְּדֶלֶת. הָאֵב, שֶׁהִצִּץ בְּעִינָיִת הַדֶּלֶת, כִּמְעַט שִׁנְתַּעֲלָף. הוּא פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת בְּיָדָיו רוֹטוֹטוֹת, וּמֶרֶן נִכְנַס וּבָרַח לְשָׁלוֹם. הוּא הִתְיָשַׁב, סֵפֶר לָאֵב עַל מִטְרַת בּוֹאוֹ, וְהַחֵל לְשִׁכְנְעוֹ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ לְהַשְׁאִיר אֶת בְּנוֹ בְּתִלְמוּד תּוֹרָה, לְמַעַן יִתְחַנֵּךְ עַל בְּרַכֵּי הַמִּסְתָּר. וְלִמּוֹתֵר לְצִיָּן, כִּי דְבָרָיו עָשׂוּ פְרוֹת. הַיֶּלֶד נִשְׁאֵר בְּתִלְמוּד תּוֹרָה, וְגָדֵל כִּיהוּדִי יָרֵא שְׁמַיִם...

מֶרֶן וַיִּחַסּוּ לִילָדִים קְטָנִים

אֶהְבֵּתוּ שֶׁל מֶרֶן לִילָדֵי יִשְׂרָאֵל הַיְּתֵה מִפְּרִסְמַת וַיְדוּעָה. הוֹרִים רַבִּים הִתְכַּוְּנוּ בְּלֵב נִרְגָּשׁ לַיּוֹם שֶׁבּוּ יִגִּיעַ בָּנָם לְגִיל שְׁלוֹשׁ, עַל מִנַּת לַעֲלוֹת עִמּוֹ אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְלִזְכוֹת שְׁמֶרֶן יִגְזֹר תִּלְתֵּל מִשְׁעַר הַבַּיִת, וַיִּבְרַךְ אוֹתוֹ שְׂיִזְכֶּה לִהְיוֹת גָּדוֹל בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת.

כְּמוֹ בְּכָל יוֹם, הִגִּיעַ אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן אָב אֶחָד, עִם בְּנוֹ בֶּן הַשְּׁלוֹשׁ, עַל מִנַּת לִקְבֹּל אֶת בְּרַכְתּוֹ שֶׁל מֶרֶן.

הַבֶּן, חֲתָן הַחֲלָקָה, הָיָה לְבוּשׁ חֲלִיפָה חֲגִיגִית. כֶּפֶה חֲדָשָׁה הִדְקָה לְרֹאשׁוֹ בְּסֻכּוֹת שְׁחֹרוֹת, וְכָלוּ קֶרֶן מֵאֲשֶׁר.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁבָּהּ הִגִּיעַ הָאָב לְבֵית מֶרֶן, שָׁב גַּם מֶרֶן לְבֵיתוֹ מֵאֲרֻעַ כָּל־שָׁבוּ שֶׁבּוּ הַשְּׁתַּתָּף. הָאָב, שֶׁהִבְחִין בְּרַכְּבוֹ שֶׁל מֶרֶן מֵתִקְרָב, שָׂמַח בְּלִבּוֹ. "בְּרוּךְ הוּא", בָּאֲתִי בְּשָׁעָה מְצִינָה. אֲבִקֵּשׁ מִמֶּרֶן בְּרָכָה לְבְנִי בְּדֻרְכּוֹ לְבֵיתוֹ, וְכֵן לֹא אֶעֱכֹב אוֹתוֹ בְּזִמְנָן לְמִוְדּוֹ", וְהוּא הִתְקָרַב עִם בְּנוֹ אֶל מֶרֶן.

מֶרֶן הִבִּיט בִּילֵד בְּעֵינָיו אוֹהֲבוֹת, וְהֶעֱנִיק לוֹ טְפִיחָה שֶׁל חֲבָה עַל לְחִיו. מִי שִׁזְכֶּה לִקְבֹּל טְפִיחָה כַּזֹּאת מִמֶּרֶן, חֹשׁ תְּמִיד מֵאֲשֶׁר עַד אֵין קֶץ, אוֹלָם הַיֵּלֶד הַקָּטָן, שֶׁלֹּא הֵבִין אֶת מִשְׁמַעוֹת הַטְּפִיחָה, נִבְהֵל, שָׂמַט אֶת יָדוֹ מִיָּדוֹ שֶׁל אָבִיו, וּבְרַח לְנַפְשׁוֹ...

וּמֶרֶן, שֶׁהָיָה בְּאוֹתָהּ עֵת בֶּן לְמַעֲלָה מְשֻׁמוֹנִים, הִחֵל לְרוּץ אַחֲרֵי הַיֵּלֶד, וְלִקְרָא לוֹ. "בּוֹא, בְּנִי. בּוֹא, בְּנִי".

הַיֵּלֶד נִעְצָר, וּמֶרֶן הִתְקָרַב וְהִחֵל... לְבַקֵּשׁ מְחִילָה. הוּא לִטֵּף אֶת לְחִיו שֶׁל הַיֵּלֶד, וּבְמִשְׁךְ דַּקּוֹת אֲרָכוֹת הִסְבִּיר לוֹ, בְּשִׁפְהָ שֶׁל יְלָדִים, שֶׁהוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ אֶהְבֶּה גְדוֹלָה, וְשֶׁהוּא מְכַבֵּד אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁמְכַבְּדִים אִישׁ מִבְּגֶר. אוֹלָם גַּם לְאַחֵר שֶׁהַיֵּלֶד הַשְּׁתַּכְנֶע, לֹא נִרְגַּע מֶרֶן.

"בּוֹא עִמִּי", אָמַר. הוּא אָחַז בְּיָדוֹ שֶׁל הַיֵּלֶד, וְעָלָה עִמּוֹ לְבֵיתוֹ לְעֵינֵי הַנוֹכָחִים הַמְּשֻׁתָּאִים.

הוּא הֶעֱלָה אֶת הַיֵּלֶד לְחִדְרוֹ, הוֹשִׁיב אוֹתוֹ לְצִדּוֹ עַל כֶּסֶּא מְכַבֵּד, וְשָׁלַף מִן הַסִּפְרִיָּה אֶת אֶחָד הַסִּפְרִים שֶׁחִבֵּר.

מֶרֶן פֶּתַח אֶת הַסֵּפֶר בְּעֵמֹד הָרָאשׁוֹן, שָׁלַף אֶת עֵטוֹ, וְכָתַב לַיֵּלֶד הַקֹּדֶשׁה
אִישִׁית, חֲמָה וּמִרְגָּשֶׁת. וְרַק אַז, לְאַחַר שֶׁהֵיִלֵּד קִבֵּל אֶת הַמִּתְנָה בְּחִיּוֹךְ שֶׁל
אִשָּׁר, נִפְרַד מִמֶּנּוּ מֶרֶן לְשִׁלּוֹם וְשָׁקַע בְּתִלְמוּדוֹ...

הַקְּבוּצָנִיק שֶׁתֵּרַם לְשַׁעוּרֵי הַלּוֹן

שִׁיעוּרוֹ הַמִּפְרָסִם בְּיוֹתֵר שֶׁל מֶרֶן, לֹא סִפֵּק, הִיָּה הַשַּׁעוּר הַשְּׁבוּעִי בְּמוֹצָאֵי
שַׁבָּת, בְּבֵית כְּנֶסֶת 'הַיִּזְדִּים', שֶׁבִּשְׁכּוֹנַת הַבּוֹכְרִים.

הַשַּׁעוּר, שֶׁהַחֵל עוֹד בִּימֵי צַעֲרֹתוֹ שֶׁל מֶרֶן, וְכָלֵל מִשְׁתַּתְּפִים בּוֹדְדִים בְּלִבָּד,
הִפָּךְ בְּרַבּוּת הַיָּמִים לְשַׁעוּר מְבַקֵּשׁ, כְּאִשָּׁר הַמוֹנִים גָּדְשׁוּ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת וְאֶת
הַמְּבּוֹאוֹת, בְּצַפְיָה דְּרוּכָה לְקַלֵּט כָּל מְלָה הַיּוֹצֵאת מִפִּיו שֶׁל מֶרֶן.

שָׁנִים חָלְפוּ, וְכֵמָה מִתְלַמְּדֵי שֶׁל מֶרֶן הִתְאַרְגְּנוּ עַל מְנַת לְהַפִּיץ אֶת שַׁעוּרָיו שֶׁל
מֶרֶן דֶּרֶךְ הַלּוֹן, לְכָל מְקוֹם וּמְקוֹם בְּעוֹלָם.

כְּאִשָּׁר הֵצַע הָעֵנָן בִּפְנֵי מֶרֶן, שָׁקַל מֶרֶן אֶת הָעֵנָן בְּכַבֵּד רָאשׁ. לֹא בְּמַהֲרָה קִבֵּל
אֶת הַהַחְלָטָה. עַל הַכֹּף עָמְדוּ צִדְדִים לְכָאן וּלְכָאן. אֶךְ הַרְבֵּנִית דְּחִפָּה וְעוֹדְדָה,
וּמֶרֶן נִעְתֵּר.

בְּתַחֲלָה הַחֲלוּ שְׂדוּרִים נְסִיוֹנִיִּים לְמִקְוֹמוֹת בּוֹדְדִים בְּלִבָּד. בְּשָׁנַת תִּשְׁנ"ד שָׁדַר
הַשַּׁעוּר לְשִׁלְשָׁה מוֹקְדִים, בֵּיתֵל אַבִּיב, בִּבְנֵי בְּרֵק וּבְאַשְׁדּוֹד, וְלְאַחַר שֶׁהִנָּסִיוֹן
הִכְתֵּר בְּהַצְלָחָה הֶרְחֵבָה מִפֶּת הַשְּׂדוּרִים וְכָלֵלָה שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מוֹקְדִים.

מִשְׁבּוּעַ לְשִׁבּוּעַ נּוֹסְפוֹ עוֹד וְעוֹד נִקְדּוֹת שְׂדוּר, וְאַלְפִים נּוֹסְפִים הִצְטָרְפוּ
וְהִשְׁתַּתְּפוּ בְּשַׁעוּרוֹ שֶׁל מֶרֶן. וְעַם הַשָּׁנִים הֶרְחֵבָה מִפֶּת הַשְּׂדוּרִים עַד כְּדֵי אֲלָפֵי
מוֹקְדִים, בְּרַחֲבֵי הָאָרֶץ וּבְכָל הָעוֹלָם!

הַמַּעֲשֶׂה הַבֹּא מְלַמֵּד עַל קְרוֹב הֶרְחוּקִים הַמִּפְלֵא שֶׁנוֹצֵר מִשְׂדוּר הַשַּׁעוּרִים.
הִיָּה זֶה בְּאַחַד מִימֵי הַקִּיץ, כְּאִשָּׁר בְּמִשְׁרָדֵי 'דֶּר וְסִחְרֵת', הַחֲבֵרָה שֶׁהִפְעִילָה אֶת
שְׂדוּרֵי הַלּוֹן, הִתְקַבֵּל מִכְתֵּב מֵאֵת חֵבֶר קְבוּצַת יְגוּר שֶׁל 'הַשּׁוֹמֵר הַצֵּעִיר', וּבוֹ
הַמְחָאָה בְּנִקְאִית עֲבוּר הַיּוֹצֵאת הַלּוֹן...

"תִּרְוָמָה לַלּוֹן מִקְבוּץ שֶׁל 'הַשּׁוֹמֵר הַצֵּעִיר'?" הַשְׁתּוֹמֵם הַמִּזְכִּיר. הוּא הִיָּה
בְּטוֹחַ שֶׁחֲלָה כָּאן טְעוּת. אֲצַבְעוֹתָיו חִיְּגוּ אֶל מִזְכִּירוֹת הַקְּבוּץ, לְבַרֵּר אֶת פֶּשֶׁר
הַתְּקָלָה. אוֹלָם הַסִּפּוּר שֶׁשָּׁמַע, הוֹתִיר אוֹתוֹ הַמוֹם.

חברת הקבוץ שענתה לטלפון, ספרה כי אכן, בעלה הוא התורם, וכי לא חלה כאן כל טעות. "מה אמר לך, בעלי יצא מדעתו..." אמרה הקבוצניקית, "הוא וחבריו יושבים בכל מוצאי שבת מול מכשיר הצפייה, וצופים בהשתוקקות בשערו של הרב עובדיה יוסף... הם לא מותרים על השעור בשום פנים ואופן, וכאות תודה והוקרה החליט לתרם סכום כסף להוצאות הלל..."

"שבת שלום!"

שקיעותו של מרן בתורה היתה כה עצומה, עד שפעמים רבות לא היה שם לב כלל למתרחש סביבו, גם אם הדבר עורר תשומת לב באפן ברור. פעם אחת, נאלץ רבנו לעשות את השבת בעיר אלעד, לרגל שמחה משפחתית של אחת מבנותיו.

תושבי העיר אלעד חרדו לכבודו, ואחד ממקורביו זכה לכבוד העצום, לארח את מרן ואת הרבנית במהלך השבת.

"אנא, השאר עבורי מנורה קטנה דלוקה, בחדר הסמוך לחדר השנה, כדי שאוכל ללמד במשך הלילה", בקש מרן מבעל הבית. כמובן, הלה נענה ברצון. הוא הכין עבור מרן את החדר הסמוך לחדר השנה, והשאיר שם מנורה דולקת, למשך כל הלילה.

ואכן, לאחר סעדת השבת פנה מרן אל החדר ושקע בתלמודו, כצולל במים אדירים.

"שבת שלום!" נשמעה לפתע קריאה חדה באזניו. לא, לא היה זה אחד מבני הבית. היה זה תפי מדבר, שיזע לומר "שבת שלום", ו"בקר טוב", ו"ערב טוב" ועוד ועוד. התפי, שכלובו עמד בפנת החדר, הכריז עתה בקול גדול: "שבת שלום!" ומרן השיב מבלי משימ: "שבת שלום", והמשיך ללמד.

חלפו כמה דקות, ושוב נשמע קולו של התפי: "שבת שלום!" שוב השיב מרן ב"שבת שלום" והמשיך ללמד, כשהוא אפילו אינו מרים את עיניו מן הספר, לראות מיהו המדבר עמו.

יכה חזר המחזה על עצמו, שוב ושוב, עשרות פעמים במהלך הלילה. התפי קרא "שבת שלום!" ומרן משיב "שבת שלום" וממשיך ללמד.

בבקר, כאשר נגש בעל הבית לחדרו של מרן, לדרש בשלומו, העיר לו מרן: "ישמע נא, כבודו, יש כאן בסביבה איזה אדם, שאין לו כל כך דרך ארץ. בא אלי, ואומר לי, כנראה דרך החלון, 'שבת שלום', פעם, ועוד פעם, ועוד פעם.... מה זה?"

בעל הבית עמד על מקומו כהלום רעם. הוא לא האמין למשמע אזניו. האמנם? האם מרן לא הרים את עיניו מן הספר במשך כל הלילה, עד כדי כך שלא הבחין בכלוב הגדול העומד בפנת החדר? אכן כן, עד כדי כך....

שעור באהבת התורה

בחדש שבט של שנת תשט"ו, רבתי השמחה במעונו של מרן, שהיה אז אברך צעיר. תינקת חדשה נוספה למשפחה. ויקרא שמה בישראל - רחל. אך השמחה לא ארכה זמן רב. מרגע לדתה סבלה רחל הקטנה מכאובים ויסורים. הרופאים שערכו לה בדיקות מקיפות לא היו מבשרי טובות. "התינקת לא תאריך ימים!" פסקו, והרופא הבכיר פנה לאמה, הרבנית, ואמר: "אני ממליץ לך להפסיק להאכיל אותה! היא לא תחזיק מעמד בין כה וכה, וכל יום בחייה הוא סבל מיתר עבורה ועבורכם...."

מרן והרבנית קבלו את הבשורה בלב כבד. הם, כמובן, לא שעו לדבריהם של הרופאים. "אפלו חרב חדה מנחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים", שגנו לעצמם. הרבנית נטלה על כתפיה את כל על הטפול בתינקת הקטנה, כמו גם את הטפול בששת ילדיה הגדולים יותר, ומרן המשיך להתמסר לתלמודו, ביתר שאת וביתר עז. הימים חלפו ונקפו, ומצבה של רחל הקטנה הלך והדרדר. שלשה חדשים לאחר לדתה, ביום ל"ג בעומר תשט"ו, החזירה התינקת הקטנטנה את נשמתה ליוצרה....

באותו יום, כבכל יום, מסר מרן את שעורו הקבוע בבית הכנסת 'שאול צדקה'. הוא היה שקוע במסירת השעור, מסביר ומבאר, מחלק ומפשט. והנה, לפתע פתאום נראתה בדלת דמותו של אחד מבני המשפחה. הוא נגש אל מרן בפנים כואבות, ובשר לו את הבשורה הנוראה, כי בתו הקטנה הלכה לעולמה. מרן הגיב בדיק כפי שדורשת ההלכה. הוא ברח "ברוך דין האמת", סגר את הספר, והודיע: "אני אונן, איני יכול להמשיך וללמד אתכם עתה...."

אך למה שארע לאחר מכן, לא צפה איש. מֶרֶן יָרַד מִן הַתֵּבָה, נִגַּשׁ לְאוֹתוֹ בֶּן מִשְׁפָּחָה שֶׁבָּשָׁר לוֹ אֶת הַבְּשׂוּרָה הָרָעָה, וְאָמַר לוֹ בְּנִימַת גְּעֵרָה: "מִדּוּעַ בִּשְׂרַת לִי אֶת הַבְּשׂוּרָה לִפְנֵי שְׁסִימָתִי אֶת הַשְּׁעוּרָה? מַה בָּעֵר לָךְ? הֲלֹא עָתָה אֲנִי אוֹנֵן, וְאִינִי יָכוֹל לִלְמַד וּלְלַמֵּד! הָאֵם לֹא יָכַלְתָּ לְהַמְתִּין עַד סוֹף הַשְּׁעוּרָה?" רַעְדָה אַחְזָה בְּנוֹכָחִים. תְּגוּבָתוֹ שֶׁל מֶרֶן הִמְחִישָׁה לָהֶם, כִּי גַם כְּאִשֶּׁר מֶרֶן עֲטוּף בְּאֲבָלוֹ וּבִיגוֹנוֹ עַל מוֹת בָּתּוֹ, מַעֲיָנִיו נִתְּנִים קִדְּם כֹּל וּמַעַל לְכָל, לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה...

מֶרֶן, אֲמָנָם לֹא יָכוֹל הָיָה לְלַמֵּד אֶת תַּלְמִידָיו תּוֹרָה, אוֹלָם הוּא לִמַּד אוֹתָם שְׁעוֹר בְּאַהֲבַת הַתּוֹרָה!

רק תורה ורק תורה!

כְּאִשֶּׁר הָיָה מֶרֶן בֶּן שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעַ, הִדְרִיד מִצְּבוֹ הַבְּרִיאוּתִי וְהוּא נִקְלַע לִסְכָּנַת חַיִּים.

הוּא הִבְהִיל אֶל בֵּית הַחוּלִים, וְטוֹבֵי הַרוֹפְאִים הִקִּיפוּ אֶת מִטָּתוֹ וּבִצְעוּ הָעֵרַכְת מִצָּב. לְאַחַר בְּדִיקוֹת מַעֲמִיקוֹת נִפְלָה בִּינֵיהֶם הַהַחֲלָטָה: מֶרֶן יִדְדֶקֶק לְנִתּוּחַ דְּחוּף, שְׂיִצִּיל בְּעֶזְרַת ה' אֶת חַיָּיו.

מֶרֶן הָיָה חוֹר וְחָלָשׁ, וְלִגּוּפוֹ צְנוּרוֹת וּמִכְשִׁירִים. בְּנֵי מִשְׁפָּחָתוֹ הִקִּיפוּ אֶת מִטָּתוֹ בְּחֶרֶדָה, וּבְכָל רִחְבֵי הָאָרֶץ וְהָעוֹלָם קָרְעוּ הַמוֹנִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת הַשָּׁמַיִם בְּתַפְלָה לְרַפּוֹאָתוֹ.

אוֹלָם אֶת מֶרֶן עִנְּנוּ דְּבַר אֶחָד וְיָחִיד, לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. כָּרָה זְעִיר שֶׁל ש"ס הָיָה פְּתוּחַ לִפְנָיו, וְהוּא הִגָּה בּוֹ בְּשִׁקִּיקָה, עַד שְׁנִיּוֹת אַחֲדוֹת לִפְנֵי הַהֲרָדָמָה.

הַרוֹפְאִים הִרְדִּימוּ אֶת מֶרֶן וּבִצְעוּ אֶת הַנִּתּוּחַ בְּהַצְלָחָה. בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הִמְתִּינוּ בְּצַפִּיָּה, שֶׁמֶרֶן יִתְעוֹרֵר מִן הַהֲרָדָמָה.

וְאַכֵּן, כְּעֵבֶר שָׁעָה קָלָה פָּקַח מֶרֶן אֶת עֵינָיו וְהִתְבּוֹנֵן בְּסוֹבְבָיִם אוֹתוֹ. הוּא לֹא שָׁאַל הָאֵם הַנִּתּוּחַ הַצִּלִּיחַ, וּמַהוּ מִצְּבוֹ הַרְפּוּאִי. הוּא בִקֵּשׁ רַק דְּבַר אֶחָד וְיָחִיד: "הִבִּיאוּ לִי מִיָּם לְנִטִּילַת יָדַי, כְּדִי שְׂאוּכַל לְהִמְשִׁיךְ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּמִקּוֹם שֶׁבּו הַפְּסָקָתִי..."

"כְּדִי לְבַדֵּק הָאֵם מֶרֶן הִתְאוּשֵׁשׁ מִן הַנִּתּוּחַ, עֲלִיכֶם לְבַדֵּק אֶת מִדַּת זְכְרוֹנוֹ", לְחַשׁ הַרוֹפֵא הַבְּכִיר לְאַחַד מִבְּנָיו שֶׁל מֶרֶן.

"אֲשַׁאל אֶת אָבִא הֵיכָן מוֹפִיעַ חֲדוּשׁ תּוֹרָה מִסִּים", הִרְהֵר הֵבֵן הַמַּסּוֹר וְנִגַּשׁ לַמִּטָּה שֶׁל אָבִיו. "אָבִא", שָׁאַל בְּעֵדִינּוּת, "הֵיכָן מוֹפִיעַ חֲדוּשׁ פְּלוֹנִי?"

"בִּסְפָּר 'טוֹב עַיִן', לְרַבְּנוּ הַחִיד"א", הִשִּׁיב מֶרֶן בְּלִחָשׁ, כְּשֶׁהוּא מַצְטֵט אֶת הַמִּקּוּר הַמְדִּיק.

"מִתִּי רָאָה אָבִא אֶת הַחֲדוּשׁ הַזֶּה, בְּפַעַם הָאֲחֵרונה?" שָׁאַל הֵבֵן בְּשִׁנִּית.

"לִפְנֵי שָׁשִׁים וְשְׁלוֹשׁ שָׁנָה", הִשִּׁיב מֶרֶן בְּעִיפּוֹת. בְּנָיו שֶׁל מֶרֶן נִרְעָשׁוּ. זָכְרוֹן שְׂכָזָה? לָזֶה לֹא צָפוּ.

"מָה אָכַל אָבִא הַיּוֹם בְּצֵהָרִים?" נָסָה לְבַחֵן אֶת זָכְרוֹנוֹ שֶׁל מֶרֶן, בְּשִׁאלָה נּוֹסֶפֶת.

"לֹא זֹכֵר", הִשִּׁיב מֶרֶן וְהִנִּיף יָדוֹ בְּבִטּוֹל, "צָרִיךְ לְהִסְפִּיק עוֹד וְעוֹד תּוֹרָה, וְעוֹד תּוֹרָה, וְעוֹד תּוֹרָה..."

עַיִנֵי הַנוֹכָחִים מָלְאוּ דְמָעוֹת. שׁוּב הַתְחַדָּדָה אֲצֵלֶם הַהִבְנָה, כִּי מֶרֶן זֹכֵר רַק אֶת הַתּוֹרָה, שְׁאוֹתָהּ הוּא אוֹהֵב בְּכָל לְבוֹ וְנַפְשׁוֹ. הוּא מִסְגֵּל לְזָכֵר חֲדוּשׁ שְׁלֵמֵד לִפְנֵי לַמַּעֲלָה מִשְׁשִׁים שָׁנָה, וְלֹא לְזָכֵר אֶת אֲשֶׁר אָכַל הַיּוֹם בְּאֵרוֹחַת הַצֵּהָרִים.

אִיךָ מִנְתַּחִים חִלְדָּה?

תּוֹרָה מְאֻלָּפֶת וּמַחֲכִימָה בְּכָל תַּחֲוִמֵי הַחַיִּים. כֹּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ עַל הַתּוֹרָה:

"הִפָּךְ בָּהּ וְהִפָּךְ בָּהּ, דְּכֵלָּא בָּהּ". הַכֹּל טֶמֶן בַּתּוֹרָה, גַּם חֻקֵּי הַמִּדְּעִים וְהַרְפּוּאָה.

אֲצֵל מֶרֶן רָאוּ זֹאת בְּחוּשׁ. פְּעָמִים רַבּוֹת חָשַׁף טֶפֶח מְגֻאוֹנוֹתוֹ בְּתַחֲוִמִּים שׁוֹנִים, גֻּאוֹנוֹת שֶׁנִּבְעָה מִכֵּחַ תּוֹרָתוֹ הַגְּדוּלָּה.

הַמַּעֲשֶׂה הַבֹּא אַרְעִי, כְּאֲשֶׁר בְּיוֹם מִן הַיָּמִים פָּקַד אֶת מַעוֹנוֹ שֶׁל מֶרֶן פְּרוֹפֶסוֹר נּוֹדָע, שֶׁכֵּהֵן כְּרֹאשׁ הַמַּחֲלָקָה לְגִנְטִיקָה בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַחוּלִים הַמְּפָרְסָמִים בְּאַרְץ.

שָׁאַלְתוּ שֶׁל הַפְּרוֹפֶסוֹר הִיתָה: "הֵאֵם לְצַרְךָ מַחְקֵר רְפוּאִי עַל בְּעָלֵי חַיִּים, מִתֵּר לְנִתֵּחַ חִלְדָּה בְּאֶפֶן שֶׁהַנִּתּוּחַ יִגְרַם לָכָּה שְׁלֹא יִהְיוּ לָהּ וְלָדוֹת בְּעֵתִיד?"

פִּעֵלָה זֹ, כְּאֲשֶׁר הִיא נַעֲשִׂית שְׁלֹא לְצַרְךָ, אֲסוּרָה עַל פִּי הַהֲלָכָה. וְשִׁאֲלָתוֹ שֶׁל הַפְּרוֹפֶסוֹר הִיתָה, הֵאֵם כְּאֲשֶׁר הַדְּבָר נַעֲשֶׂה לְצַרְךָ מַחְקֵר רְפוּאִי, לְתוֹעֵלַת בְּנֵי אָדָם, אִין בְּכָה אֲסוּר.

מֶרֶן שָׁמַע אֶת הַשְּׂאֵלָה וְלֹא הִשִּׁיב. תַּחַת זֹאת נָטַל דָּף נֶיֶר וְעָט, וְהִחֵל...
 מִשְׁרָטֵט צוּרְתָהּ שֶׁל חִלְדָּה.
 "מִדּוּעַ תִּנְתַּחוּ אֶת הַחִלְדָּה כֵּן?" שָׁאל מֶרֶן, וְהִחֵל לִשְׁרָטֵט אֶת צוּרַת הַנִּתּוּחַ
 בְּאִפֶּן שֶׁלֹּא יִפְגַּע בְּכֶשֶׁר הַהוֹלָדָה שֶׁל הַחִלְדָּה.
 הַפְּרוֹפֶסוֹר הָיָה הַמוֹם. בְּחִלּוּמוֹ הָרְחוֹק בִּיּוֹתֵר לֹא דָמִין, שֶׁמֶרֶן יִדְרִיךְ אוֹתוֹ כִּי צִיד
 לַנִּתְחַם חִלְדָּה...
 בְּלִשׁוֹן מְגֻמְגֶמֶת הוֹדָה הַפְּרוֹפֶסוֹר כִּי דֶרֶךְ הַנִּתּוּחַ שֶׁמַּצִּיעַ מֶרֶן, אָכֵן, פּוֹתֶרֶת אֶת
 הַבְּעִיָּה. הוּא אֶסָּף אֶת הַדָּף מֵעַל הַשִּׁלְחָן, הוֹדָה לְמֶרֶן עַל הַזְמַן שֶׁהִקְדִּישׁ, וַיֵּצֵא
 אֶל בֵּית הַחוֹלִים.
 שָׁם, שָׁטַח בְּפָנָיו הַרוֹפְאִים אֶת הַשְּׂרָטוֹט וְהִרְאָה לָהֶם כִּי צִיד נִתֵּן לַנִּתְחַם אֶת
 הַחִלְדָּה בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת.
 הַרוֹפְאִים הִשְׁתוּמְמוּ. "אַתָּה גָּאוֹן!" קָרְאוּ, "אֵיךְ חִשַּׁבְתָּ עַל כֵּן?" טָפְחוּ עַל
 שִׁכְמוֹ בְּהֶעָרָצָה.
 "זֶה לֹא אֲנִי!" הִצְטַנֵּעַ הַפְּרוֹפֶסוֹר, וַדְּמַעוֹת עָלוּ בְּעֵינָיו, "זֶהוּ הָרֵב עוֹבְדֵי יוֹסֵף..."
 הוּא אָשַׁר שְׂרָטֵט לְפָנָיו אֶת צוּרַת הַנִּתּוּחַ".
 אָכֵן, "הִפָּךְ בָּהּ וְהִפָּךְ בָּהּ, דְּכָלֵא בָּהּ!"

"לְפָנָיו שָׁנָה וְחֹדֶשׁ נוֹלַדְתִּי!"

הָיָה זֶה בִּימֵי הַשְּׁבָעָה עַל מֶרֶן. אֵהָל הַמִּנְחָמִים הִגְדוֹל שֶׁהוּקָם בְּסֻמוֹךְ לְבֵית
 בְּרָחוֹב הַקְּבָלָן, הִמָּה אָדָם בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם. אֲלֹפֵי אֲנָשִׁים פָּקְדוּ אֶת הָאֵהָל מִדֵּי
 יוֹם, כְּשֶׁהֵם חוֹלְפִים עַל פְּנֵיהֶם שֶׁל בָּנָיו שֶׁל מֶרֶן וּמִנְחָמִים אוֹתָם.
 הָיוּ שָׁם אֲנָשִׁים מְכַל הַחוּגִים וְהַעֲדוֹת, סִפְרָדִים וְאַשְׁכֵּנָזִים, חֲרָדִים, דְּתִיִּים,
 מִסְרֵתִים וְאַפְלוֹ חִלּוּנִיִּים. כָּלֵם בָּאוּ לִנְחָם וְלִהְתַּנַּחֵם כְּאַחֵד, לְחַזֵּק וְלִהְתַּחַזֵּק
 בְּעֶקְבוֹת הַשֶּׁבֶר הִגְדוֹל.
 אֶת אֵהָל הָאֲבָלִים פָּקְדוּ עֲשָׂרוֹת רַבּוֹת שֶׁל רַבָּנִים בְּכָל יוֹם, דִּינִים וְאַדְמוֹ"רִים,
 רֹאשֵׁי יְשִׁיבוֹת וּמִנְהִיגֵי קְהִלוֹת. הֵם הִתְיַשְּׁבוּ, אִישׁ אִישׁ בְּתוֹרוֹ, מוֹל בָּנָיו שֶׁל
 מֶרֶן, וְסִפְרוּ עַל הַעֲצוֹת הַמְּפִלְאוֹת שֶׁקְבָּלוּ, עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁנִּתְקַיְּמוּ וְעַל פִּסְקֵי
 הַהֲלָכָה שֶׁהֵאִירוּ לְפָנֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ.

בֶּאֱחָד מִיָּמֵי הַשְּׁבָעָה הַבְּחִין נִכְדוּ שֶׁל מֶרֶן בִּיהוּדֵי פְּשׁוּט, הָעוֹמֵד בְּאַחַת מִפְּנוֹת
הָאֵהָל וּמִמָּרָר בְּבָכִי, כִּילֵּד קָטָן.

נִכְדוּ שֶׁל מֶרֶן נִגַּשׁ אֶל הָאִישׁ. "מָה לָּךְ?" שָׁאַל.

הָאִישׁ לֹא הָיָה מְסֻגָּל לְהַשִּׁיב. גְּרוֹנוֹ נִשְׁנַק מִבָּכִי, וְאָרְבָּקָשִׁי הַצְּלִיחַ לֹאמַר: "לִפְנֵי
שָׁנָה וְחֹדֶשׁ נִולַדְתִּי! לִפְנֵי שָׁנָה וְחֹדֶשׁ נִולַדְתִּי!"

הַתְּשׁוּבָה הַגְּבִירָה עוֹד יוֹתֵר אֶת תְּמִיּהוּתוֹ שֶׁל הַנֶּכֶד, וּבִלְבּוֹ הַבֵּין כִּי מִסְתַּתֵּר כָּאֵן
סִפּוֹר מִיַּחַד. הוּא אַחַז בְּזָרוּעוֹ שֶׁל הָאִישׁ וְהַתְּקַרְב עִמּוֹ אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק
יוֹסֵף, בְּנוֹ שֶׁל מֶרֶן.

רַבִּי יִצְחָק הַתְּבוּנִן בָּאִישׁ וְשָׁאַל: "מִדּוּעַ אַתָּה בּוֹכָה? אָנָּה, סִפֵּר לִי."

בְּמִשְׁךָ רְגָעִים אֲרָפִים הַתְּאֻמָּץ הָאִישׁ לְהִרְגֵּעַ מִבָּכָיו וּלְהַסְדִּיר אֶת נְשִׁימָתוֹ. אַחֵר
פָּתַח וְסִפֵּר: "בֶּן אַרְבָּעִים וְאַחַת אֲנִי. וּמִגִּיל שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה נִפְּוָצָה עָלַי שְׁמוּעָה,
כִּי אֵינִי יְהוּדִי כָּשֶׁר..."

"הַשְּׁמוּעָה הִרְעָה, שֶׁהָיָה לָהּ מְקוֹר אֵיתָן, הַשְּׁחִירָה אֶת פִּנִּי, וּבְמִשְׁךָ עֶשְׂרִים
וּשְׁתַּיִם שָׁנָה הִסְתַּבֵּבְתִּי בְּעוֹלָם כְּמוֹ מֵת! כָּלֵם הִתְרַחֲקוּ מִמֶּנִּי! אֵף אֶחָד לֹא
רָצָה לְהִתְקַרֵּב אֵלַי, וּבִדְאִי שֶׁלֹּא לְהַצִּיעַ לִי שְׂדוּהָ..."

"הִסְתַּבֵּבְתִּי אֲצֵל רַבָּנִים וְדָנִיִּים וְהַתְּחַנְנֵתִי שִׁמְצָאוּ לִי הֵתֵר, שֶׁיִּכְשִׁירוּ אוֹתִי.
אוּלָּם אִישׁ לֹא הַצְּלִיחַ בְּכָךְ."

"אָךְ לִפְנֵי שָׁנָה וְחֹדֶשׁ", הַתְּחַדֵּשׁ בָּכָיו שֶׁל הָאִישׁ, "הִגִּיעַ עֵינִי אֶל שְׁלַחְנוֹ שֶׁל
מֶרֶן, וּמֶרֶן, בִּלְחַ הֵתֵר שְׁלוֹ, כָּתַב עָלַי פֶּסֶק מִקִּיף – וְהִכְשִׁיר אוֹתִי לְמַהֲדָרִין!"
"לִפְנֵי שָׁנָה וְחֹדֶשׁ נִולַדְתִּי!" גָּעָה הָאִישׁ בְּבָכִי, "מֶרֶן נָתַן לִי אֶת חַיִּי בְּמַתָּנָה..."
וְהִכַּל בְּכּוֹ יַחַד עִמּוֹ...

חֲשִׁיבוֹת תּוֹרָתָם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן

פַּעַם הִגִּיעַ הָרַב אֲרִיאֵל אֲדָרִי שְׁלִיט"א, רַבָּה שֶׁל שְׁכֻנַּת "הַר חוֹמָה", לְהַפְגִּישׁ
עִם מֶרֶן הָרַב זצ"ל. הָרַב עוֹבְדִיָּה שְׁמַח מָאֵד לְשִׁמְעַע עַל הַשְּׁכֻנָּה הַחֲדָשָׁה,
שְׁכֻנַּת "הַר חוֹמָה", הַהוֹלָכֶת וְנִבְנִית בִּירוּשָׁלַיִם, וְרָצָה לְבַרֵּר שֶׁהַתּוֹרָה וְהַקְדָּשָׁה
שׁוֹרְרִים בְּשְׁכֻנָּה חֲדָשָׁה זז.

מֶרֶן הָרַב זצ"ל שָׁאַל אֶת הָרַב אֲדָרִי: "יֵשׁ בְּשְׁכֻנָּה הַחֲדָשָׁה בְּתֵי כְּנֻסָּת?"
"יֵשׁ רַבִּים!" עָנָה רַב הַשְּׁכֻנָּה.

הָרַב הַתְּמַלָּא שְׁמָחָה. בְּרוּךְ ה', הַשְׁכֵּנָה הוֹלֶכֶת וְקָמָה בְּקִדְשָׁה... בְּשִׁמְחָתוֹ טַפַּח הָרַב בְּחִזְקָה עַל שְׂכָמוֹ שֶׁל הָרַב אֲרִיאֵל אָדָרִי.

הָרַב עוֹבְדֵיָה הַמְּשִׁיךְ וְשָׂאֵל: "וּלְבִתִּי הַכִּנְסֶת יֵשְׁנָם רַבָּנִים?"
"כן, יֵשׁ. זְכִינוּ וּבְכָל בֵּית כִּנְסֶת יֵשׁ רַב!" שְׁמַחְתּוֹ שֶׁל הָרַב עוֹבְדֵיָה גָדְלָה עוֹד יוֹתֵר וְתוֹךְ כְּדִי דְּבָרָיו הוֹסִיף טְפִיחָה נּוֹסֶפֶת.

הָרַב עוֹבְדֵיָה מְמַשִּׁיךְ וּמַבְרֵר: "וּמִקְנֶה יֵשׁ?"
"יֵשׁ. רַבָּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בְּנִתָּה אוֹתוֹ בְּרֹאשִׁית הַקָּמַת הַשְׁכֵּנָה" שְׁמַחְתּוֹ שֶׁל הָרַב גָּדְלָה שְׁבַעֲתִים. שְׁכֻנָּה עִם מִקְנֶה, זוֹ כָּבֵר מִמֶּשׁ שְׁכֻנָּה רְאוּיָה וּמִתְקַנְתָּ! הָרַב הַמְּשִׁיךְ וְטַפַּח שְׁלוֹשׁ טְפִיחוֹת נּוֹסֶפּוֹת עַל שְׂכָמוֹ שֶׁל רַב הַשְׁכֵּנָה. טְפִיחוֹת אֵלּוּ הָיוּ חֲזָקוֹת יוֹתֵר מִהַקְדָּמוֹת, טְפִיחוֹת שֶׁל אֶהְבָּה וְשִׁמְחָה.

הָרַב מוֹסִיף עוֹד וְשׂוֹאֵל שְׂאֵלָה אַחֲרוֹנָה: "וְתִלְמוּד תוֹרָה לִילָדִים הַצְעִירִים יֵשׁ בְּשִׁכְנָה הַחֲדָשָׁה?"

הָרַב עָנָה: "בְּרוּךְ ה', זְכִינוּ הַשְּׁנָה לְהַקִּים תִּלְמוּד תוֹרָה". הַתְּרַגְּשׁוֹתָ שֶׁל הָרַב גָּבְרָה, וְלִשְׁמַע הַבְּשׂוּרָה שִׁישׁ בְּשִׁכְנָה תִּלְמוּד תוֹרָה בּוֹ עוֹסְקִים בַּתוֹרָה תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, הַמְּשִׁיךְ לְטַפַּח בְּשִׁמְחָה וְנַחֵל שֶׁל דְּמַעוֹת שְׁמָחָה פָּרַץ מֵעֵינָיו... הָרַב זָצ"ל הוֹסִיף, בְּעֶנְתּוֹ הַגְּדוֹלָה, וְאָמַר לְרַב אֲרִיאֵל הַצְעִיר מִמֶּנּוּ בְּכַחַמְשִׁים שָׁנָה: "הֲרִי לָמָּה בָּאנוּ לְעוֹלָם, אִם לֹא בְּשִׁבִּיל לְזָכוֹת אֶת הָרַבִּים?..."

צְדָקוֹתוֹ

תְּפִלוֹת הַיָּמִים הַנוֹרָאִים בְּבֵית הַכִּנְסֶת שֶׁל הָרַב הָיוּ נִפְלְאוֹת בְּמִיָּחָד. אֲנָשִׁים רַבִּים רָצוּ לְזָכוֹת וְלִהְתַּפְּלֵל עִם הָרַב בְּרֹאשׁ הַשְּׁנָה וּבִיּוֹם הַכְּפוּרִים. בֵּית הַכִּנְסֶת הָיָה צָר מִלְּהַכִּיל אֶת כָּל הַמִּתְפַּלְלִים.

כָּל בָּאֵי בֵּית הַכִּנְסֶת הָיוּ זֹכִים לְחוּשׁ אֶת אֲוִירַת הַקִּדְּשׁ הַמִּיָּחָד בַּתְּפִלָּה עִם הָרַב, אֲךָ רַק הָעוֹמְדִים סְמוּךְ לְרַב זָכוּ וְשִׁמְעוּ אֶת בְּכִיוֹ שֶׁל הָרַב בְּזִמְנָן שֶׁהַתְּפִלָּה. הָרַב הָיָה מְשַׁתְּפֵךְ בְּבִכְיָ וּבְקִשֵּׁי הָיָה מַצְלִיחַ לַעֲצֹר אֶת בְּכִיוֹ בְּזִמְנָן שֶׁבִּקֵּשׁ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁיזְכּוּ לְשָׁנָה טוֹבָה.

בִּיּוֹם הַכְּפוּרִים כְּשֶׁהָרַב הָיָה אוֹמֵר אֶת מִלּוֹת הַיּוֹדִי: "אֲשַׁמְנֶה, בְּגִדְנִי, גָּזְלִנִּי... בְּטִלְנִי וְתוֹרַתְךָ..." הָרַב הָיָה בּוֹכָה וְנָחִיל שֶׁל דְּמַעוֹת הָיָה יוֹצֵא מֵעֵינָיו.

פעם אחת העז אחד התלמידים, נגש אל הרב לאחר התפלה ושאל אותו: "מדוע הרב בוכה כל כך בזמן שהוא מתוודה? הרי לרב אין בכלל חטאים?" הרב ענה לתלמיד: "הרי כלנו ערבים זה לזה ואם יש יהודי שעדין מחלל שבת או לא לומד תורה זה מחיב אותנו להשתדל ולפעל להצילו מהחטא. על כך אני בוכה: "בטלנו תורתך" – על זה שלא פעלתי מספיק להציל את עם ישראל מן החטא!"

התמדתו בתורה

הימים ימי מלחמת השחרור. בחוצות ירושלים התפרסמו מודעות: "החל מהשעה 18:00 בערב חלה חובת האפלה על כל בתי העיר!" - כל בית חייב לדאג לכך שלא תראה טפת אור, בכדי שלא יוכלו אויבינו לזהות היכן נמצאים אנשים ולהפציץ את הבתים.

הרב עובדיה יוסף מודע גם הוא לסכנה הגדולה הטמונה בהשארת אור בבית, אך מה יעשה? כיצד אפשר שלא ללמד? בפרט בזמן כזה בו צריך להרבות זכויות ולהתחזק בלמוד תורתנו הקדושה, דבר שוודאי יסייע ביד חילינו לנצח את אויבינו!

הרב עובדיה באהבתו הגדולה את התורה מצא פתרון... ביתו של הרב היה בעלטה גמורה, טפת אור לא נראתה מחוץ לבית. גם מי שפתח את דלת הבית לא זכה שום מקור של אור. אך בתוך החדר, מתחת לשלחן המכסה בשמיכה עבה, הדליק הרב את הנר. הרב עובדיה יושב שם כפוף, בצדו ערמה של ספרים והוא יושב ומעיין...

העולם כלו רועש וגועש... רעש של הפצצות ומטוסים, חילים יורים ואנשים נפצעים, והרב שקוע כלו בלמוד ולא שם לב למתרחש סביבו. הגב כואב מצורת הישיבה, העינים בקשי ורואות, אך הרב עוסק בתורה בלי הפסקה – מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי!

הלוייתו של הרב

הלוייתו של הרב נערכה בשכונת גאולה שבירושלים עיר הקדש. בכדי לאפשר להמונים, שהגיעו מכל רחבי הארץ, להגיע להלוויה נסגרו כבישים ראשיים

רבים. מאות אלפים גדשו את רחובות העיר ולהערכת המשטרה הגיעו
 להלליה למעלה משמונה מאות אלף אנשים!
 ההלליה הייתה ההלליה הגדולה ביותר מאז קום המדינה. בהלליות של ראשי
 ממשלה ושרים חשובים נמצאים רק אלפים, ואלו פה היו קרוב למיליון!
 במשנה מובא שמי שלומד תורה לשמה זוכה שהתורה "מגדלתו ומרוממתו
 על כל המעשים" – זאת אומרת שאדם שלומד תורה נעשה גדול ומרומם,
 חשוב ומכבד, יותר מכל אדם שעושה דבר אחר בעולם. ואכן בהלליותו של
 הרב ראו כלם, שאיש שזוכה ללמד וללמד תורה הוא האיש החשוב ביותר
 בעולם! זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן!